

Psalmus. li

Quid gloriaris in malicia qui potes

Titulus In fine. Intellectus David cum venit de egiptum et annuntiavit Sauli et dixit ei. venit David in domum abimelech. **De hac annuntiatione habetur 1 Re. xxij. qd. cum Saul turbatus de hoc qd. David euasisset manus eius conquiret de servis suis tanquam fautores David. Iste deech dixit Sauli qd. viderat deus in domo abimelech sacerdotis. et qd. dederat ei panes et gladium golie. adiungens falsum sicut modus est de tractorum. qd. Abimelech consulisset per deum. propter qd. Saul iratus iussit sacerdotes uxores et paruulos eorum interfici et civitates eorum destrui. Cuius iussionis deech cum suis satellitibus fuit executor ut ibidem legitur. **Per** Saul mors intelligitur. per deum vita. Quid est qd. Saul persequitur deum et nisi qd. ab initio seculi spiritus mors persequitur vitam nostram. quod ista peccata amant: persequuntur sanctam ecclesiam et illos qui celestia dei. **Aug.** agit enim intelligunt. **Aug.** h. psalmo de duobus generibus hominum. unum laborantium: alterum in quos laborat unum de terra: aliud de celo cogitantium. **Genus vero bonorum aut prophetarum****

alloquitur genus malorum dicens.

Quid gloriaris in malicia] **Quasi dicat. hec est pessima gloria quia propria est eorum qui peccant ex certa malicia. de quibus dicitur. puer bitorum. Letantur cum malefecerint et exultant in rebus pessimis. Qui potens es iniquitate. Id est ad quid gloriaris quod potes opprimere innocentem et proximum. Primo igitur arguit ipsius de malavoluntate. secundo de mala potestate. tertio de obstinatione in malo. cum subiungit. **Aug.** Ota die. Id est est toto tempore sine lassitudine: sine intervallo: sine pausatione. In iusticiam cogitavit lingua mea. **Aug.** Lingue non cogitare: sed cordis. unde in coniunctione istorum scilicet cogitavit lingua notatur quod cito cogitat. tam cito loquitur sicut dicitur ecclesia. xxi. In ore factorum cor illorum. Translatio hebraica habet. Insidias cogitavit lingua. et hanc lingue cogitationem perduxit ad actum. quia. Sicut nouacula acuta fecisti dolus. Ecce quid faciunt sanctis mali. **Jeronymus** Nouacula per seculos intelliguntur. Sicut ergo nouacula quasi insensibiliter tollit capillum: Sic persecutores dolose auferunt sanctis bona temporalia superflua. Per capillum enim superfluitas diuiciarum intelligitur. **Aug.** Illi enim qui de deo. sic habent ista terrena tanquam**

capillos quia contemnunt omnia
presentia bona. insuper a istam vi
tam

HUGO Et quia persecu
tores honoru ex
ultant in rebus pessimis Ideo sub
iungit **D**ilexisti malitiam. Non
deserit malum qui ipsum diligit. **L**
sup benignitate. **I**cce peccm in spi
ritum sanctum **V**nde apostolus ad
galath. v. Frustris autem spiritus
benignitas. Iniquitatem. videlicet
inique loqui in discrete et dolose **L**
magis q̄ loqui **Cassiodoro**

Plerunq; homines qui peccata fa
ciunt ipsi per decorem composite lo
cutionis: se abscondunt: nolunt i
se deprehendi que non sunt genera
licet ab omnibus dampnari **D**
lexisti omnia vba precipitacionis.

HUGO Verba precipitacionis di
cuntur verba adulationis
Vnde **Psalmus**. Deunt qui beatificat
populum istum a qui beatificant pre
cipitati **I**dem. Verba precipitacionis
sunt verba detractionis. vnde tras
latio hebraica habet Dilexisti oia
verba ad deuorandum. Detractores
dicunt suis verbis fraudulenter de
uorare bonos vnde in alio ps dicitur
Qui deuorat plebem meam sicut escam
panis. a hoc facit **L**ingua dolosa.

AUG Ministra fallacie est lin
gua dolosa. aliud cor
de cogitantium: aliud ore pronuncian
tium. sed in his subuersio **P**ro
pterea deus destruet te in finem. **L**
a si modo videris stare et florere tan
q̄ fenam in agro destruet te deus:
quoniam dicit **I**te maledicti in igne eter

num. **E**t quous fixeris in amorem mu
di radicem **HUGO** Tamen de
corbis **U**ellet

te. **D**e felicitate temporalis in qua con
fidebas. **L**et emigrabit te. **I**d est emi
grare faciet te. **D**e tabernaculo tuo
id est ab hac vita animam a corpo
re auferendo. **L**et radicem tuam. **I**d
malam voluntatem tuam: ex qua p
cessit malicia tua euellet. **L**de terra
viventis

CASSI. Plena ingens
um. **F**ormidolosa
damnatio de societate sanctorum
euellia in perpetuis ignibus man
cipa **MICO** Demde ponit vtili
ti

MICO tatis consequentia.
quia iusti videntes punitionem in
iquorum ex hoc firmanur magis
in bono a contemnunt prosperitate
malorum. vñ dicitur **V**idebunt iu
sti. **I**ntelligendo nunc damna eorum
malorum. **L**a timebunt. **I**magis of
fendere deum q̄ antea. **L**et super eum
ridebunt. **C**ontemnentis eius pro
speritatem

AUGUSTINUS **I**ntelliga
mus a dis
cernamus duo ista tempora satis
vtiliter timendi a ridendi. **Q**uid
enim fumus in hoc seculo nodum
est ridendum ne postea ploremus
Iusti autem qui viuunt modo ex fide
intelligunt q̄ damnandi sunt ma
li. propterea timent et sibi. **Q**uid enim
sunt hodie sciunt. q̄d futuri sunt cras
nesciunt. **Q**uia ergo nunc ad malo
rum imitationem labi possunt. hinc
habent formidinem. **Q**uando autem
ridebunt. **C**uz venerit dies noster
id est manifestatio christi ad iudi
cium tunc iusti ridebunt super dam

natione ma
lorum.

Gregorius

vi-moralium Illic non habent cō
passionem quia damnatis tunc p
desse non

Augustinus.

Tu corrige reatum et gaudebis ad
iudicem. Hodie enim hortatur te
ne iudicet te. cum autem venerit iu
dicii tempus: correctionis locus nō
erit: sed tñ damnationis. Erat ibi
penitētia sed infructuosa q̄a sera
tūc [dicent] In stil. ecce hō qui non
posuit deum adiutorem suum.] per
bona merita. Ed speravit i mul
titudine diuicia

Calliodo

rum suarum.] Diuicias hic: vniuersas pompas
seculi accipere debemus in quibus
iste seculi amator spem et fiduciaz
posuit et ideo dam

Jeronim

natus est
Sed nunquid tantum malum sit
diuicias habere. tantū vt de iusto
habeantur et deo gratias referatur
qui eas debet. Non. Sed malum
est spem in diuicijs ponere cum in
alio psalmo dicit. Diuicie si afflu
ant nolite cor apponere. Diuici
as licet habere ad necessitatem: et
non licet possidere ex amore. Nam
Abraham et reliqui boni diuicias
habuerunt: si spem in eis nō ha
buerunt. Sequitur. Let preualuit.]

Nicolaus. ad tempus [in
vanitate sua.]

quia prosperitas eius transiit re
lut v̄m **Augusti.** Quid emz
bra **Augusti.** vanius eo
qui putat plus habere nummum

q̄ deum. Ergo hoc genere malorū
damnato: q̄d dicit de te o corpus
christi.

Go autem sicut oliua
fructifera in

Nicola uam fru
ctiferam hic intelligitur oleuz qd
de fructu oliue exprimitur. quo lu
cerne in domo dei replebātur sicut
legitur leuitici. xliij. Est igitur sen
sus Ego autem sicut oliua fructife
ra id est sicut fructus oliue est fo
mentum tu minis in domo dei. Sic
innocentia mea lucebit coraz de o.
nec extinguet per malorū nequī
ciam [sperauit] nō in diuicijs sicut
genus malorum. sed [in] misericor
dia

Jeronimus Quia
dei.]

hec nō
est humane fragilitatis facultas
vt per se quis saluus fiat sed per
misericordiam [dei] in eternum et i
seculum

Nicolaus id est
seculi.]

non tñ
sperauit in misericordia dei in vita
presenti sed in vita futura. **Q**on
fitebor tibi in seculuz. id est lauda
bo te [quia fecisti.] mihi misericor
diam in presentil. et expectabo no
men tuum. in futura retributione
iustorum. Nomen eius est Iesus
id est sal

Calliodorus

uator. Nomen eius expectat qui se in iu
dicio domini saluatoris per mise
ricordiam ei⁹ credit esse saluandū
[quoniam]

Hngo id est dul
tonum est.]

ce a sua
ue in conspectu. id est in iudicio
et estimatione [sanctorū tuorū.] q̄
s. gustant suauitate bonitatis eius

sicut gustauerat beatus Bernhar-
dus qui dicebat. **J**esus est melos
in aure. mel in ore. et iubilus in cor-
de. **Nicolaus** hoc tamen
nomen in cō-
spectu malorum non est bonum q̄
frequentē verbis et factis blasphemant
Collector hoc no-
men audi-
re possunt a boni a mali. non autē
gustare nisi sancti Et quanto quis
sanctior ē tanto dulcius a suauius
sapit nomen domini in corde eius
Tanto etiam patientius et de fide-
rabilius ipsum expectat vt tandem
videre mereatur quod amat. Nos
igitur carissimi considerata iniquo-
rum perditione: et bonorum salua-
tione: Rogemus suppliciter mentis de-
uotione dominum deum nostrum
vt ab omni dolo liberet: ab omni in-
iquitate mūdatis: mereamur plan-
tari sicut oliua fructifera in ciuita-
te celesti vbi in trinitate perfecta
laudatur deus in secula seculorum
Amen.

Psalm⁹ lū

Dixi insipi-
ens in cor-
de suo nō est deus

Titulus. In fine pro amalech in-
tellectus dauid. **Antiochus** rex
græcie in tantam insaniam deuenit
q̄ negauit verum deum et captiua-
uit populum israel a cepit ciuitatē

ierusalem a posuit ydola in templo
vt habetur in machabeorum. et de
qua captiuitate fuit populus isra-
el liberatus per machabeos **F**ecit
ē dauid hūc psalmum contra hūc
fatuum regem ab laudem dei: in di-
rectione: a confirmationem populi
Hugo hic tangit hystori-
am que habetur pri-
mi Regum vicefimo q̄nto capitulo
Vbi dicitur q̄ absēte dauid ama-
lechite irruentes in sychelech par-
uam ciuitatem: quam dederat ei
Achis rex geth expugnauerunt
eam et viros et filios a animalia
dauid captiuantes succenderunt
ciuitatem Quod cum dauid reuer-
tens de exercitu achis cognouisset
persecutus est amalechitas quos
percussit a omnia sua liberauit re-
duxit. **Hic** autem psalmus agit
nō de historia ista sed de siḡto hu-
ius nominis **Jeronimus**
Quod interpretatur dolens siue
parturiens. et significat ecclesiam
corpus christi: que dolet pro pec-
catis suis et aliorum. et partiurit fi-
lios per verbum predicationis. si-
cut **Apostolus** dicit **Per** euangeli-
um egovs **Castiodor.**
Licet enim psalmus iste magna
ex parte similitudinis versusum ter-
tiodecimo psalmo cōuenire nosca-
tur **Intellectus** ipsoꝝ qm̄ maxi-
me permutatus est: diuersitate ti-
tulum. Nam cum ille habeat p̄
titulo ps̄ dauid **Iste** continet in fine
p̄ amalech intellectus dauid vt s̄. di-

autem est. ita non mutatis verbis
aliud ille. aliud iste pronunciat esse
venturum. Ille enim contra iudeos
promittit. Iste contra omnes pec-
catores insurgere generaliter iudica-
tur. Ille de incarnatione domini. iste
de adventu iudicii in fine per dicitur
est. Ecclesia igitur multorum
refrigerante caritate dolens popu-
lum commonet per fidem ut a su-
is iniquitatibus conquiescat. ne
in divina disceptatione id est iudi-
catione vel arguente disparet. unde
propheta in persona ecclesie ge-
nus malorum increpans ait.

Dixit insipiens cogitans in
corde suo. ubi est deus. et sub-
audit. Non est deus.

Augustinus

Qui putat deo placere facta mala
non eum putat deum. Si enim de-
us est iustus est. Si iustus est: dis-
plicet ei iniusticia. displicet iniqui-
tas. Cum dicis in corde tuo fauet
iniquitatibus meis deus. nihil ali-
ud dicis quam **Cassiodorus**

Et ut hunc insipientem per multi-
plices errores potuisses advertere
phuralem illi numerum: decenter ad-
iunxit di-

Jeronimus.

Corrupti sunt de lege bone na-
ture. Et abominabiles. id est odi-
biles. facti sunt in iniquitatibus
suis.

Nicolaus. Non est
bonum. scilicet meritorium. quod
fieri non potest sine fide operante
bonum per dilectionem. licet aliqn

de faceret aliquod bonum de gene-
re. Non est usque ad unum.

Cassiodorus. Hoc est enim
quod ecclesia
dolebat ut in tanta multitudine per-
ditorum non sit qui bonum posset
operari quod de illis tantum debet
accipi qui extra religionem catho-
lice fidei positi in obstinatione dete-
stabili perdurant. de quibus infe-
rius est dicitur. Qui devorant ple-
bem meam a reliqua. Dominus
de celo prosperit. id est unoquo-
que predicatore suo quos tanquam celum
in se. **Jeronimus.** Prospice-
det. ait deus
per suos sanctos. Super filios homi-
num.

Cassiodorus.

Ut errantes non perderet: sed pe-
nitentes pia confessione saluaret.
Ad hunc finem prosperit. ut vi-
deat. id est ut videri faciat ut mere-
dulis et peruersis excusatio tolle-
retur.

Nicolaus. Si est in-

ter per veram cognitionem. Aut re-
quirens deum. per veram et bonam
operationem. Quales autem inue-
ti fuerint subditur. Omnes dedi-
nauerunt. a reductum iusticiet.
Simul mutili facti sunt. id est in-
epti ad consecutionem vite bone.
Sicut medicina dicitur mutis que
est inepta ad consecutionem sani-
tatis.

Jeronimus. Non
faciat bonum non est usque ad unum.
Nullus enim ex istis implet volun-
tatem patris celestis.

Nicolaus Vnde ly vnū
fuevt sit sensus q̄ nec vnus talis
reperitur **Cassiodorus**
in eis.

Nam si aliquem bonum voluisset
intelligi non diceret vsq; ad vnum
sed preter vnū. hoc de illis dicit q̄
corde durato in scelerato permansere
pro

Nico Consequenter po
posito **Nico** mitur pene defamia
tio cum dicit **Nonne** cognoscent
omnes qui operantur iniquitatem.]

Cassiod Scilicet qui fide
les domini lamiaē
contendunt. qui contra mandata
deivduas opprimūt. pupillos ex
poliant. de quibus subdit. Qui de
uorat plebem meam vt cibū panis.]

Nico vita delectant in spoliati
one a occasione innocētū
achi comedere. **Cass** Vel ita in v
bonū cibum **Cass** hūc p̄ se q̄
innocentes sicut panis est cibus
quotidiana comestōne desiderat?
Nec vacat q̄ dicit plebem meam:
vt ostenderet omnia superiora se
dixisse de

Nicola Qui vtiq;
pessimis **Nicola** sciēt dei in
sticiam per pene infligende experi
enti

hugo Tunc enim scient i
am **hugo** pena: quod nunc ig
norant in culpa quia oculos quos
culpa claudit.

Nicol Vnde i
pena aperit. **Nicol** persōa
tatum dicitur **Sapientie** quinto
Lassati fumus in via iniquitatis a
perditionis. ambulauimus vias
difficiles. viam domini ignorauim
us. Quid nobis p̄fuit superbia

nostra aut quid diuiciarum iactā
tia contulit nobis. Et transierūt oia
illa tanq̄ vmbra. Et subditur ibi
dem **Talia** dixerunt in inferno hij
qui peccauerūt. De quibus pecca
toribus adhuc subdit. **Deum** nō
inuocae.

Augusti Hoc q̄
runt.] **Augusti** q̄ inuo
cat quod vult ad se venire. Nam cū
di cis. deus da mihi diuicias: non
vis vt ipse deus veniat se dvis vt di
uicie veniant ad te. Ergo isti qui
propter secularia commoda: qui
propter terrena bona: qui propē
p̄nē vitam a terrenam felicitatez
inuoant deum: aut seruiunt deo:
non inuoant deuz.

Propter quod
de illis se quitur. Illic trepidauerūt
timore vbi non erat timor.] s. iuste

Cassiodo Peccatoēs mū
di istius in isto
seculo timent ne ad epta felicitate
fraude tur. ne diuicijs inuentis mi
nus perfruatur. ne adquisitis pri
uentur honoribus. Dic enim viui
formidant amittere que se tamen
norunt humana conditione relin
quere. Illa enim non cogitant per
que verissimo timore torquendi
sunt quando illis erit fletus a strī
dor dentium. Et vere scient peccato
res q̄ malum non erit impunituz.

Quoniam deus dissipabit. **Id ē**
dissipabit ossa eorum.] **Verfus**
iste non est d̄cis i tredecimo psal
mo. sed nouiter hic ab confirman
dum iudicij tempus apponitur de
us ei in futura disceptatione ipso
rum dissipat ossa id est obstinati
ones durissimas quorum nouit

atrociſſet induruiſſe proteruiam.
Abbidit quoque qui hominibus pla-
 cent. Quod ſceleratoꝝ ſpecialiter
 eſſe diſciuntur. **I**uſtus vir ſibi ſem-
 per diſplicet dum carnis ſue vitia
 celefti cōſideratione caſtigat. **M**a-
 li vero amant vnde pereant: deſide-
 rant vnde damnentur.

Hugo Sed nonne bonum ē
 hominibus placere
 ſcđm illud **E**cceſiaſti. viij°. **F**ruere
 magnatis ſine querela **Vñ** **Exo**.
 ij°. et **Danielis**. ij°. legitur qđ **M**oy-
 ſes et **Daniel** fuerunt amici regū.
Item dicit apoſtolus. p̄ma ad **C**o-
 rint̄h. x. **E**go per omnia hominibus
 placeo. **S**olutio. **B**onum eſt place-
 re hominibus ad illiciendum eos
 ad bonum. et ſcđm hoc intelliguntur
 auctoritates prebide. **M**alum
 autē eſt placere eis pro inani glo-
 ria. et ſic intelligitur quod hic dicitur:
 qui hominibus placent id eſt
 placere appetunt propter inanem
 gloriam. **S**ecunda pena malorum
 exprimitur cum ſubditur. **C**onfu-
 ſi ſunt. id eſt confundentur et eru-
 teſcent: quando eis dicitur. **I**te ma-
 ledicti in ignem eternum. quoniam
 deus ſpreuit eos. quia deum
 ſpreuerunt. **S**preuit autem deus
 eos quos nō corripit: ſed ſinit eos
 currere per campos licencie. **V**nde
 ſupra dixit. **A**uferuntur iudicia tua
 a facie eius. **S**equitur.

Caſſiodorus **Q**uis da-
 bit. **I** ſupple-
 niſi tu domine. **V**ox eccleſie creden-
 tis eſt: non dubitantis **L**ex syon.
 illa celefti. **L** ſalutare iſrahel. id eſt

ſalutē populo fideli per fidem verā
 deum videnti. **L** cum conuerterit do-
 minus captiuitateꝝ plebis ſue: ex-
 ultabit **J**acob et letabit iſrahel.
Verſus iſte futuram cōmemorat
 felicitatem: quando fideles domini
 pleniffima libertate gaudebunt.
Et respice qđ in reſurrectione gene-
 rali frequenter **J**acob patriarcha
 iſrahel nominatur: propter illud.
Jacob dilexi: **E**ſau autem odio ha-
 bui. **C**ongrue ſiquidem dilectus in
 tanta temporis cōmemoratione
 ponitur vbi ſine fine gaudetur. **I**n-
 tulit et letabitur iſrahel. **I**nterpre-
 tari diximus iſrahel videns deum.
 quod eccleſie ſine dubitatione con-
 cedit: quando ſicut illi promiſſum
 eſt in eterna patria collocabitur.

Collector **N**os igitur fr̄es
 cariffimi qđ dñi
 nobis ſuper eſt vita merendi: abij-
 ciamus opera tenebrarum: deſpici-
 amus mundum cum delectationi-
 bus ſuis quatinus inherendo ſan-
 ctę conuerſationi talem dei adiuuā-
 te gratia poſſimus ducere vitam in
 hoc mortali corpore: vt poſt hęc vi-
 tam preſentem ante conſpectū eter-
 ni iudicis. conſequamur eius mi-
 ſericordiam et eterne vite ſaluati-
 onem: ad quam nos perducere di-
 gnetur ipſe piiffimus dominus no-
 ſter **J**eſus chriſtus cui eſt honor
 et gloria in ſecula ſeculoꝝ. **A**mē.

Psalm 117.

Deus in no-
mine tuo saluū me
fac. **Titulus** In finē
in carminibus intellectus Dauid
cū remissent ziphei et nunciassent
Saul. Nonne Dauid absconditus
est apud? **HUGO** Iste titulus
nos. **HUGO** Iste titulus
historia que est p̄m Regum. xliij.
et. xxxi. Non quia psalmus iste
agat de historia illa: s̄ quia agit
de misterio illius historie. Sicut
enim Dauid fugiens a facie Saul
qui cum persequeretur: latuit in-
ter zipheos: et illi prodiderunt eū
Sauli ad interficiendum. Sic a lo-
ni in hoc mundo latet inter malos
qui florent: et ab eis fatigantur.
Ist ergo sensus huius tituli. In
hoc psalmo ostenditur intellectus
Dauid prophete vel cuiuslibet fide-
lis. Intellectus dico habitus pro
eo quod factum est cum remissent zi-
phei et nunciassent Sauli. Ziphei
interpretantur florentes. Per hoc
enim intelligitur quod peccatores flo-
rentes in hoc mundo: nunciant Sau-
li id est morti vel byabolo bonos la-
tere inter malos. quem intellectus
habent qui mentis acie intendunt
in finem id est in eorum nouissima
videlicet. ad quez finem iniqui flo-
rentes sunt venturi. Et ideo intelli-
gentes eorum falsam felicitatem
terminandam: semper sunt in carmi-
nibus id est in laudibus.

Augustinus Quibus lau-
dibus. Do-
minus debet dominus abscondit: sic

domino placuit ita factum est. sic
nomen domini benedictus. Si psal-
mum intelligere volumus: inueni-
amus in genere humano hic Da-
uid absconditum et latentem: et
inueniamus ei aduersarios flore-
tes. Attende Dauid latentem. Mo-
tui enim estis dicit apostolus mem-
bris christi: et vita vestra abscon-
dita est cum christo in deo. Isti er-
go latentes quando erunt florentes.
Cum christus inquit apparuerit
vita vestra: tunc et vos apparebi-
tis cum ipso in gloria. Et tunc isti
ziphei are-
Jeronimus Sicut
scent. **Jeronimus** Iste
quasi hodie viridis videtur esse vs-
que venit hyemps: sic peccatores
qui sperant in diuitiis et gloriantur in
vanitatibus seculi videntur nunc flo-
rere: et in die iudicii arebunt atque
igni reseruantur. Isti deputantur
ad penam: et sancti ad regnum.

Augustinus Iste duo
genera ho-
minum distinguere debetis: et co-
rum alterum eligere. Quid enim
nosse tibi prodest si eligere piger
es. Equidem nunc eligendi facul-
tas adiacet. veniet tempus quando
tibi potestas dederit eligendi: cum
iam deus sententiarum non differat iu-
dicandi. Sed multi filii lucis inhe-
rent cum viderint felicitate florere ma-
los: dicunt apud seipsos. Quid mi-
hi prodest innocentia. Quid mihi
quod deo seruius: quod mandata eius cu-
stodius: quod nemini iniuriam facio.
Ecce hec omnia facio: et florent il-
li: et ego laboro. Sed intellige quod

licet siunc florent in seculo: at desceēt
tamen in iudicio: a post auiditatez
in ignem mittetur. Ignoras quia
deus tuus ad te veniens: tibi pro
misit q̄ per multas tribulationes
oporet te intrare regnum dei: sicut
hoc in seipso ostēdit. Si flos a glo
ria ziphæorum: amatum videlz
mundi appetendus est: ipse domi
nus tuus nonne in hoc seculo floru
isset? **M**aluit enim inter ziphæos
latere: a dicere pontio **P**ilato inter
roganti de regno eius. Regnū me
um non est de hoc mūdo. Ergo hic
latebat: a omnes boni latent hic.
quia bonum eorum intus in corde
eorum est: vbi fides: vbi caritas a
spes ac ceteræ virtutes abscondun
tur. et horum bono cum merces la
tet. sed apparebit cum venerit filius
hominis separare oves ab edis:
bonos a malis. **T**unc ziphæi ad si
nistram stantes sero penitebunt
se in delicijs huius seculi floruisse.
Si tibi aliqua seculi sublimitas cō
petat: observa in occulto virtutes
tuas: a foras de sublimitate noli ex
tollī. **N**az si ex illa vel de seculo pro
speritate elatus fueris cades in flo
res ziphæo. **Augusti.** **A**ttēde
rum. **H**ester regina deprecans pro liberati
one populi sui cepit orare a in illa
oratione cōfessa est illa omnia in si
gnia regalia sic sibi esse velūt pan
num menstruate. **E**t si hoc mulier
iudea potuit: non poterit ecclesia
christiana. **I**psa igitur ecclesia a
populus fidelis precatur ne eum
inimici fortissimi grauari preua le

ant: dicens.

Deus in nomine. quod est **J**e
sus a saluator. **L**saluū me fac.
quasi dicat. salua me in tua passi
one. **L**et in virtute tua. **L**in miseri
cordia tua. **C**um enim virtus dei p
se ponitur: intelligit misericordia.
quia proprium dei est miseri et
parce. **L**iudica me. **I**iudicio discre
tionis a separa me a ziphæis: hoc
est a malis. **E**t o tū. **D**eus. **Q**ui es
verax in p̄missis. **L**exaudi oratio
nem meam. **M**entalem per quam
precor in nomine tuo saluari. **L**au
rib? **L**clementie. **L**percipe verba oris
mei. **L**orationem meam vocalez.
Iustus orat intus in corde propf
se: a orat exterijs voce ad excitati
onem deuotionis: tam pro se q̄ p
primis suis. **P**ostea subiūgit cau
sas quare ita ad denter petit salua
ri et exaudiri. **P**rima est q̄ habet
hostes crudelēs. **V**n dicit. **Q**uo
miam alieni. **N**on natura: sed vita
et moribus: vt sunt mali et falsi
fratres. **L**in fure perunt aduersum
me. **L**id est contra me: ad persequē
dum et diffamandum me. **L**et for
tes. **L**i malo: videlicet persecutores
et demones. **L**quesierunt animam
meam. **L**ad decipiendum a perden
dum me. **C**ausa; quare ab hoc mo
uentur subiūgit: dicens. **L**a non
p̄posuerūt deuz ante conspectū suuz;
Augustin quia ante con
spectum suum non est nisi seculum. **Q**uomodo cu
muletur nummus super numuz.
quomodo augeantur greges: quo
modo impleantur apothecæ: quomodo

dicatur amine: habes multa bona
io cundare: epulare: satiare.

Castiodo Perclit autem
ideo non propo-
nunt deum ante oculos suos. quia
ignorare illuz credunt que mente
scelerata concipiunt. hec est pia ora-
tio qua desiderabat audiri: ne illi p-
mitterent suas voluntates efficere
quos constabat deuz ante oculos
non habere. **Ecce** enim deus ad-
iuuat.

Augustin Omnes
me. emz san-
cti adiuuatur a deo: sed intus vbi
nemo videt. Quomodo em magna
pena est impiorum conscientia: sic
magnum gaudium piorum ipsa
conscientia. Naz gloria nostra hec
est ait apostolus: testimoniuuz con-
scientie nostre. Quomodo te adiu-
uat. Let dñs susceptoz e aie mee.

Castiodo quia non soluz
in laboribus ad-
iuuat: sed etiaz a peccatis omnibz
miseratus absoluit. Et intueret qz
dicit: anime mee. vt si corpus pe-
riculis exponatur: anime tamē sa-
lus illesa seruet. **Auerte** mala

inimicis. **Nicola** id est auer-
meis. **te** a me ma-
la ab inimicis meis contra me co-
gitata: et conuerte super eorum ca-
pita: sedm quod dicitur Proverb.
xi. capi. In insidijs suis capientur
iniqui. Vnde et translatio hebrai-
ca habet. redde malum insidiatori-
bus meis. Let in veritate tua. qua
reddeas vnicuiqz iuxta opera sua.

Let disperde illos. **August.** Nisi flo-
rent fe-

licitate seculi: pereunt virtute dei:
florent ad tempus: pereunt in eter-
num: florent falsis bonis: pereunt
veris tormē. **Teroni.** Disper-
tis.

illos in die iudicij: in tua iusticia
vindica: diaboluuz vide licet a mem-
bra eius. Et vt de peccatio sit magis
exaudibilis: promissionem deo fa-
cit: dicens. **Voluntarie.**

Hugo id est non coacte. qz
vt ait Augustin: nō
placent deo coacta seruicia. **Sacri-**
ficabo tibi. **Sacrificium** boni operis
videlicet sacrificium iusticie.

Castiodo Sacrificare autē
voluntarie do-
mino est puritatem bone volunta-
tis offerre: et propter hoc tantum
illuz colere: timere: vel amare: qz de-
us est: qz creator: qz rerum omniū
pius probatur esse dispositoz.

Augustin Ipsum autem
gratis dilige:
quia melius ab eo non inuenis
quod det: qz seipsum det.

Castiodo Sacrificant etiā
et voluntarie do-
qui inter angustias passionum iu-
giter gratias agunt: sicut sanctus
Job fecisse memoratur. Sequitur.
Let confitebor nomini tuo domine
quoniam bonum est. **Nicola** **te** con-
fessione laudis bonitatem quā mi-
hi exhibuisti: a hoc bonuz est.

Castiodo Nam illum vel
le laudare me-
stimabile bonum est. quia liberat
ab omni malo. **Vñ** subdit. **Q**uo

niam ex omni tribulatione eripui
sti me.]. ex omni videlicet periculo
anime: quod vtiq; in hoc mūdo ac
cidere non potest: nisi eis qui in dile
ctione domini persistunt.

Nicola⁹ La super inimicos
meos desperit oculus
meus. Id est pro nihilo compu
taui eorum insidias contra me: cō
fidens de tua bonitate: non de meis
meritis vel virtute: illos zipheos
desperit oculus meus.

Augustin⁹ Florem illorū
transiui: altitu
dinem cordis ad te leuavi: et perue
niens ad te vidi quia omnis caro
fenum: et gloria hominis terreni
quasi flos feni. Hoc agite fratres
cum amicis vestris. erigite corda
vestra. discite gratis diligere deū.
discite presens contemnere seculū.
discite voluntarie sacrificare hosti
am laudis: vt transeuntes vanam
gloriam huius seculi respiciatis
ad quem finez amatores seculi vē
turi.

Cassiodor⁹ Supplicā
tio ista p
phetica est sancte deprecationis:
deuota simplicitas: vltimum vite
nostre tradidit exemplum: vt quā
do a zipheis id est a mundi istius
flōrentibus ingrauiamur: non ad
contentiōes leuissimas incitemur:
sed voluntarie domino sacrificātes
eius beneficio ab omni tribulatio
ne liberemur. Contendamus illi ve
rissime confiteri vt iam gratiati a
nostris peccatis mereamur absol
ui. Magna profus forma petiti
onis expressa est: vt imminentibus

quibuslibet periculis tranquillo a
confidēti animo supplicemus: quo
niam nouit ille nos ab omnibus
tribulationibus eripere: si tamen
hoc nobis intelligit expedire. Nos
eniz quib; oremus sicut oportet ne
scimus: quos et ignorantie tene
brose circumdant: et noxia peccata
confu
Collector⁹ Ergo caris
sunt. **Collector⁹** simi ab ipz
in cuius nomine credimus salua
ri cū fiducia accedentes: humiliter
deprececur quatin⁹ eius adiuto
rio a tribulationibus mundanis
eripiamur. et quem mente sequi
mur in terris: ipsum in celestibus
videre mereamur q̄ est benedictus
in secula seculorum. Amen.

Psalm⁹ liiij.

Audi de⁹
orationem meaz. Ti
tulus. In finez psal
mus in carminibus
intellectus **Hugo** Per da
uid. **Hugo** uis intel
ligitur hic ecclesia que est congre
gatio fidelium: que hic clamat ad
deum propter miseras quas pati
tur ab hostibus: tam visibilibus
q̄ inuisibilibus. Sed quia p̄ istas
miserias exerceatur et proficit i vir
tute et gratia. Ideo reddit gratias
deo de ipsis miserijs vt patet in ti
tulo. Cuius iste sensus hic ostendi
tur. Intellectus dauid id est eccle
sie intelligentis miseras a tribula
t 17.

tionē in quibus est. **Plangit** enim inter mala seculi. quia mundus non est locus gaudij sed meroris. **hęc** tamen intelligit ecclesia in carminibus id est in laudibus. sicut **Job** qui in tribulationibus benedixit dominum: si tamen acies mentis dirigitur in finem & in christum.

Cassiodoro ad quē constat quicquid fideliter ac recte agimus sine dubitatione referendum.

Hugo Intendit enim hic psalmus monere bonos ut mala presentia attendant: et inter ea plangant videntes istam regionem non esse locum gaudendi: sed gemendi.

Collector Qui quidem psalmus in persona christi de eius passione et resurrectione a **Jeronimo** et **Cassiodoro** exponitur. Sed ab **Augustino** magis in persona ecclesie vel fidelis tribulati videtur expositus. Secūm quē modum hic psalmus est vox ecclesie vel tribulati fidelis orantis atque dicentis. **L**

Hugo **A**audi delis orationem meam. **L** et ne desperis deprecationem meam. **L** de malis amovendis. **Cassiodoro** Potest ueniendi. **Cassiodoro** enim exaudiri prius et postea despici: quod euenit eis qui mundi istius bona desiderantes accipiunt que precantur: et tamen postea despiciuntur. quia nequaquam eterna premia que sperant. **Petrus** cantor parisiensis. **Et** quia sepe repetenda est oratio:

abbat. **L**audate michi. **L** videlicet orati. **L** et exaudi me. **L** dādo quod postulo. **Causam** vero sue orationis ostendit: dicens. **Contristatus** sum in exercitatione mea.

Hugo Est enim exercitatio corporis: ut in peregrinatione et ieiunio. Est et alia interior: que est pietatis et misericordie. De his duabus dicit apostolus **1 ad Thimotheū. 1.º.** Exerce te ipsum ad pietatem. **P**am corporalis exercitatio ab modicum utilis est. **Tercia** exercitatio est in tribulationibus de qua hic loquitur. **O**portet enim nos hic contristari: si velimus in futuro ad leticiam transire. **O**mnes enim motus a contrario in contrarium sunt. **E**ligat igitur hic unusquisque quod voluerit: leticiam vel tristitiam: quia hinc ad suum contrarium transurus est. **V**nde **Johan. 15.º.** **M**undus autem gaudebit: vos autem contristabimini. sed tristitia vestra vertetur in gaudium. **E**t **Luc. 11.º.** **V**e vobis qui nunc ridetis: quia flebitis.

Collector **N**ec solius contristatus: sed **L** et contristatus sum. **L** corpore et anima. **L** a voce inimici. **L** obloquentis michi a contradicentis. **L** et a tribulatione peccatoris. **L** affligentis me.

Augustinus **D**e putatis malos in hoc mundo: et nihil boni de illis agere deum. **O**mnis malus aut ideo vivit ut corrigatur: aut ideo vivit ut per illum bonus exerceatur ad tolerantiam. **V**inaz et

go qui nos modo exerceant conuē-
tantur et nobiscum exerceantur.
tamen quod diu ita sunt ut exerceant
non eos oderimus. quia in eo quod
quis eorum malus est utrum usque
in finem perseueraturus sit: igno-
ramus. Et plerumque tibi videris o-
disse inimicum: fratrem odisti et ne-
scis. Diabolus et angeli eius in scri-
pturis sanctis manifestati sunt no-
bis quod ad ignem eternum destina-
ti sunt: ipsorum tantum desperanda
est correctio: contra quos habemus
occultam luctam. Ecce enim breuiter
audite et intelligite si bonus es in-
micum non habebis: nisi malum.
Porro tibi ea bonitatis regula pre-
fixa est: ut imiteris bonitatem pa-
tris tui: qui solem suum oriri facit
super bonos et malos: hoc est ut
vincas in bono malum beneficien-
do inimicis vel orando pro ipsis.

HUGO Nec mirum si contri-
stus sum. **Q**uia omnia ipsi inimici
dedinauerunt. id est intulerunt in me. per detra-
ctionem et obloquationem. Iniqui-
tates. que tamen eorum erant et
non mei. quia false me inculpaue-
runt. Et in ira. hoc est in malo suo
et non meo merito. molesti erant
mibi. hoc est seuebant in me sine
ratio. **Augustinus** duos mi-
nicos constitue tibi ante oculos. vnum aper-
tum. alterum occultum. Apertum
hominem. occultum diabolum. Vnum
vide: alterum intellige. vnum dili-
ge: alterum caue. Inimicus quem

vides in te vult humiliare: unde
vincitur. Verbi gratia. Si in diui-
tijs tuis vincitur: pauper; te vult
facere. si honore tuo vincitur: abie-
ctum te vult facere. Ea ergo que at-
tendit in te vult deicere vel aufer-
re quibus vincit. Et ille occultus tuus
inimicus illud tibi vult tollere vnde
vincitur: hoc est dilectionem in-
mici. Si diligitur aperte seuiens:
victus est occulte seuiens. Et quia
inimici mei seuiendo molesti sunt
mihi. **HUGO** Cor meum conturba-
bit. hoc est quod alibi dicitur. Turbatus est
pro ira oculus meus. Ac si dicat.
Oculus rationis mee turbatus est
propter molestias quas mihi in-
ferunt. Nec tamen est hec turbatio
extra me quasi usque ad vindictam
ut vellem reddere malum pro ma-
lo. Et quia sic commotus sum con-
tra malos. Fortitudo mortis occidit
super me. id est timeo incurere fra-
ternum odium quod est mors ani-
me: sicut prima **Iob. iij.** Qui odit
fratrem suum homicida est. **C**
Mor. anime. Et tremor. mortis. ve-
nerunt super me. id est circumde-
runt. Et contexerunt me tenebre. id
est tenebroso peccatores. Unde
apostolus ad **Ephe. quinto.** si uis
aliquando tenebre. **Et** consti-
tutus inter has conturbaciones
dixi. id est deliberando optaui.
Quis dabit mihi penas. virtutum.
Jeronimus Ecclesia duas pennas
habet: videlicet duo precepta cari-

tatis dilectione dei scilicet et pro
ximi. **HUGO** Et addit. [Sicut
columbe.] id est
mihi in hac conturbatione gemē
ti sicut columba que gemitum ha
bet pro cantu. Columba amat so
cias suas et gemit tamen inter eas
Columba a molestiis querit auo
lationem: sed non amittit dilectio
nem. Sic iste vir sanctus molesti
is malorum perturbatus fugam
querit dicens. Let volabo. Extra per
turbationem malorum: et extra
tumultus secularium negotiorum
Let requiescam. In tranquillita
te mentis gustando quod suavis est
domini. **AUGUSTINUS** Exurgit
nō. **AUGUSTINUS** plerun
que in animo servit dei desiderium so
litudinis non ob aliud nisi prop
ter turbam tribulationum atque propter
mores peruersos malorum. Et di
cit. Quis dabit mihi pennas ut e
uolem. Conuicia hominum ferre
non possum. perturbant me. Stri
dent super me dentibus. accendun
tur in iracundiam. interficiunt ani
mam meam. prodesse illis non pos
sum verbis meis et colloquutione.
Utinam requiescam alicubi sepa
ratus ab eis corpore: sed non amo
re. forsitan prodero eis orando ne
proximi dilectio in me conturbeat.
Dicunt ista homines: sed plerun
que ligantur ita officio vel cura ut vo
lare non possint. Si sic ligantur dicant
cum apostolo. Optabam dissolui
et esse cum christo: a hoc optimū
manere autem in carne necessari

um propter vos. Columba delica
ta religata affectum non cupiditate
volare non poterat propter imple
dum officium non propter paruū
meritum: tamen desiderium in cor
de necesse est ut sit. Non autem de
sunt persecutiones. quia verus est
illud. Omnes qui volunt pie vive
re in christo Iesu persecutione pati
untur. In omni congregatione
multitudinis necesse est ut inueni
antur mali. Attende consolatore
regem nostrum christum creatur
esse inter nos. Attende quia duo
decim huius misit unum quem pa
teretur. Deus enim qui nouit exer
cendos nos misit nobis: a non per
seueraturos: aut certe ita simula
tos ut nec ichthauent in quo per
seuerare deberent. nouit enim ne
cessarium esse nobis ut feramus
malos: et proficiat quod boni sumus
Diligamus inimicos. corripiamus.
castigemus. excommunicemus.
ut cum dilectione a nobis etiam se
paremus. Itaque ne amittam dile
ctionis vitam: quis dabit mihi pen
nas sicut columbe: et volabo: et re
quiescam. Quo iturus es. Quo uo
laturus. aut ubi requeretur. Ec
ce elongauit me. [fugiens et man
si in solitudine.] In qua solitudi
ne forte fugies. In solitudine hoc
est in conscientia: quo nullus ho
minum intrat. ubi nemo teat est
ubi tu et deus es. Et si solus es in
conscientia: non tamen solus es in
caritate. Dilectio proximi te contur
bat. cum quo cum in se inuenitur: in

firmaris . cum quo cum patitur :
 compateris . Sicq; et si intus conso-
 laris in conscientia: forinsecus co-
 turbaris . nam tribulationes nō te
 relinquent . Quapropter fidelis nō
 spiritu vindicte: sed zelo iusticie de-
 clarans veneno sum periculum la-
 tens in priuati inimici corde: a con-
 siderans fortitudinem persecutorū
 clamat ad deum: dicens . **Exaudi o**
deus pater pro populo tuo oratio
nem . quia deus aliquorum oratio
nem audit et annuit . a quorundā
audit et auditas despiciat: vt illorū
qui temporalia petunt ad volupta-
tem: sedm illud Ipse pluit illis mā-
na ad māducandū . Et post pauca
abbat . Ecce erāt adhuc i ore eoz et
ira dei ascēdit sup eos . Et idē orādū
ē ne despiciat oīoz nrāz . **Eccl . xxxv .**
Nō despiciat dñs loq̄lā pupilli cū
eff uerit q̄re **Colle .** **Gregori**
lā gemit . **Colle .** **us i libro**
decimo moralium hunc versiculuz
sic exponit . Fugiēs se elongat qui
a turba desideriorum temporalium;
in alta dei se contemplatione sub-
leuat . Manet v̄ro i solitudine qui
perseuerat in remota mentis intē-
tionē . In solitudine quippe mane-
re est a secreto cordis desideriorum
terrenorum tumultus expellere: a
vna intētiōe eterne patrie i amo-
rem intime quietis anxelare . Om-
nes enim qui vel illicita appetunt
vel in hoc mundo videri aliquid
volūt densis cogitationuz tumulti-
bus in corde comprimuntur . Ali-
us nanq; iuri se luxurie subdit at

q; ante mentis oculos scemata id
 est figuras turpium perpetratio-
 num fingit . Et cum effectus operis
 non tribuitur: hoc crebrius agitur
 intentione cogitationis: et animus
 creatus occasione; nequissime ex-
 pleri onis rimatur . Mens itaq; hęc
 quasi quendam populum patitur
 qui insolenti is est fatuo cogitatio-
 num tumultu vastatur . Alius ire
 se domino strauit . et quid in corde
 nisi iurgia . etiam que defunt pera-
 git . Dic sepe presentes inuidet . ab-
 sentibus contradicit . intra semet
 ipsum contumelias profert et re-
 cipiet . Receptis autem durius re-
 spondet . et cum qui obuiet nullus
 assit magnis clamoribus iras in
 corde componit . Alius iuri se aua-
 ricie tradidit et fastidiēs propria
 aliena concupiscit . Dic plerūq; co-
 cupita adipisci non valens . Diem
 quidem in ocio: noctem v̄ro in co-
 gitatione versando . torpet ab vti-
 li opere . quia fatigat illicita cogi-
 tatione . Alius tyrannidi superbie
 se subijcit . honorem sublimium in-
 fulas appetit . exaltari successibus
 exquirat . totum q; quod esse deside-
 rat sibi apud semetipsum in cogita-
 tionibus depingit . At contra san-
 cti viri q; nihil huius mundi appetit
 nullis proculdubio in corde tumul-
 tibus premuntur . Omnes quippe
 inordinatos desideriorum motus a
 cubili cordis manu sancte confide-
 rationis eijciunt . Et q; transitoria
 cuncta despiciūt ex his nascentes
 cogitationum insolentias non pa-

tūtur. solam nāq̄ eternam patri-
am appetunt. Et quia nulla huius
mundi diligūt: magna mētis trā-
quillitate perfruuntur.

HUGO Cur autē ecclesia vel
vir iustus mansit in
solitudine consequenter exponit:
dicens. **EX**pectabam eum qui
saluum me fecit a pusillanimitate
spiritus. hoc est ab inordinato
amore ne caderem in desperationē.
La tempestate. seditionis malorū
Quorū deiectionem consequenter
orat: dicens. **PR**ecipita domine
cogitationes fraudulosas eorū.
La diuide linguas eorū. id est di-
scordare facias eos qui in me con-
spirant et concordēs sunt ad nocen-
dum mihi. **Gregori** ^{xxx. mo.} **ratium.**

Sicut perniciosum est si vinitas de-
sit bonis: ita et perniciosius est si
non desit malis. Reprobōrū quip-
pe vinitas bonorū vitam tanto du-
rius impetit quanto se ei per colle-
ctionem durius opponit. Hanc vni-
tatem reprobōrum perniciosam sibi
Paulus conspexerat cum in medio
sabuceorū et phariseorū depre-
hensus dicebat. De spe et resurrexi-
one mortuorū ego iudico. Qua
nimium voce percussam contra se
vicissim audientium turbam per-
soluit. Cuius in duas partes tumultu-
antium multitudo diuidit: Paulo
via ereptionis aperitur. quia
quem turba persequentium vinitas
constrinxerat: diuisa laxabat. Si
malorū vinitas noxia non fuisset

nequaquam diuina prouidentia
gigantium turrim post diuiniū
construentium in tanta diuersita-
te dissipat. **HUGO** Discordi-
set.

malorū exopto. **L** quoniam vi-
di iniquitatem. **I**n actu **L** et contra-
dictionem. **I**n verbis **L** in ciuitate.
hoc est in mundo qui est ciuitas di-
aboli. cuius ciues sunt omnes ini-
qui et contentiosi. Petrus cantor
parisi. **I**n ciuitate dei caritas parit
consensionem. quia. **Q**ue ac no-
cte. **I**d est assidue sine intermissio-
ne **L** circundabit eam super mu-
ros eius iniquitas. **M**uri ciuita-
tis diaboli sunt obstinati super quos
existit iniquitas: id est nequam in-
uidia que circundat ciuitatem. **V**n-
de **Augustinus** ait. **S**ciendum quod
cum per omne vitium antiqui ho-
stis virus humano cordi infundat
malo inuidie tota viscera conuertit
serpens. **H**ac enim **Cayn** armatur
contra **Abel** fratrem suum: filij **Ja-
cob** contra **Joseph**: iudei contra
christum: **babilonij** contra **Dani-
elem**. **H**ic est vermis qui **Jone** ex-
tram consumit: dum prosperitati
aliorum inuidendo detrahit **L** et
labor in medio eius. **L** persequendo
bonos. **L** et iniusticia. **L** que est cau-
sa huius laboris. **L** **ET** non de-
fecit de plateis eius vñura et dolus.
Ad litteram enim in plateis huius
seculi vbi venduntur venalia: com-
mittitur vñura et dolus: quod aut mee-
tatores putant habere precium rei
sue: et tunc vendunt cum dolo. aut

faciunt credentiam emptoribus suis: et tunc plus vendunt ratione termini solutiois longioris quam est usura.

Augustin ⁹ Est et alia usura peior quando non dimittis quod tibi debetur. et turbat oculus in illo versu orationis. **Dimitte nobis debita nostra.**

Verbum contumeliosum audisti vis erigere damnationis supplicium: iniuriam pugno percussus es: interfectione: quis usura mala.

Hugo Postquam egit de malis que patitur ecclesia vel vir iustus ab apertis inimicis consequenter agit de malis que patitur a falsis fratribus que omnino esse intolerabilia multis modis: dicens.

Quoniam si inimicus meus publicus peccator: male dixisset mihi: manifeste sustinuissem utique. sed illud non possum ita sustinere quod amicus male dicat mihi.

Unde dicit beatus Bernardus

Inimici hominis domestici eius. **Et** si quis odere dicit me super me magna locutus fuisset: id est per superbiam mihi insultasset dominando: abscondissem me forsitan ab eo. fugiendo presentiam eius. **Sed** ab his qui videntur me amare et tamen insidiantur mihi non possum me abscondere.

Unde dicit beatus Bernardus Nunc in ecclesia impleta est illa prophetia: ecce in pace amaritudo mea amarissima. **Amara** prius in necessitate martirum. **amarior** post in confidit hereticorum. **amarissima** nunc in moribus domesticorum: quos nec fugare: nec fugere valemus.

Co vero: in quo dolos patior in abscondito: homo: in mecum vivens: in animis: per simulationem. quia videbatur ab alijs quasi bonus cum tamen esset malus: **dux meus**.

Augustin ⁹ quia forte alii fisti me: et salubre aliquid monuisti me: **et notus meus**.

Hugo per fidem et professionem: **Qui simul** conuersans: in mecum dulces capiebas cibos: **eucharistie et doctrine.**

In domo dei: id est in ecclesia: **ambulaui** cum consensu: corporalis conuersationis. **Tu** inquam talis persecutus es me verbis contumeliosis: et pravis moribus.

Falsi enim fratres intrant sanctam ecclesiam qui cum simulate vivunt: quanto familiariores sunt tanto grauius electos premunt: quos tamen exemplo suo dominus sustinere docet: qui Judam suum commensalem et traditorem tolerauit et dissimulauit.

Sed ipsi falsi fratres penas eternas non euadent. et qui tales sunt audiant mortis sententiam. **qua dicitur: Veniat** id est veniet: **et mors** gehenne: **super illos**.

quando eos damnatio eterna operiet. **Et descendant** id est descendant: **in infernum** uiuentes.

Calliodorus ⁹ Hoc utique fieri non potest ut et moriatur aliquis et uiuus descendat ad inferos: sed hoc magis spiritualiter accipiendum est.

Aug ⁹ Quis est ergo uiuentis scientis quia periret:

et tamen ferreantes tertēnam de
uoratiōe cupiditatum absorlent.

Hugo dicitur autē cupiditas seu cor cupidum infernus. quia non potest impleri. Unde **Proverbi. xxvii.** scriptum est. Infernus et perditio nunquam implentur.

Gregori⁹ xviii. mora liuz. Ab maioris igitur culpe cumulum hostes suos sancta ecclesia perhibet scire quod sequi debeant: et sequi nolle quod sciunt. mortui in infernum descenderent si mala nesciendo perpetrarent. quia mortui qui non sentiunt pro nescientibus. viventes ergo qui sentiunt pro scientibus poni solent. Cum ergo sciunt mala et tamen faciunt: ad iniquitatis infernum ac voraginem viventes miseri descendunt.

Hugo Ruat. **Q**uia nequicie sunt in habitaculis. id est in secreto cordis eorum. et similiter. In medio eorum hoc est in **Jeronim⁹** itēz aperto. itēz tā opere quod cogitatio nequicia pleni sunt.

Hugo Ecclesia enim vel virtus iustus inter tantas tribulationes estuans subiungit: dicens. **Exo** autem per me metipsum et non sicut canonici qui per vicarios cantant ad dominum clamant inter predictas tribulationes constitutus. Let dominus saluabit me. La peccato et ab inferno. Et propter hoc ne de ingratitude possim argui. **V**espere et mane et meridie. **V**espere id est in se

nedute. mane id est in puericia. meridie id est in iuventute. quasi dicat. **O**mi tempore vite mee narabo et annuntiabo. **D**iuina beneficia mihi collata.

Nicola⁹ **V**el vespere et mane et meridie: vite licet tribus vicibus per diem narabo: id est orationes et laudes dicam domino. sicut de **Damiele** legitur **Danielis. vi.** quod tribus partibus in die adorabat deum contra hierusa **Hugo** **L**et exaudi lem. **H**ugo **L**et voce meam. id est orationem meam de qua subditur. **R**edimet in pace animam meam. **I**n pace anima redimitur quando de vitijs ad virtutes siue de hoc mundo ad celestem patriam per dei gratiam et misericordiam transfertur. **C**hristus in primo aduentu redemit eam a culpa. in secundo aduentu redimet eam a pena. et sic secura erit. **L**ab his videlicet falsis christiāis et fratribus. **L**qui appropinquant mihi. corpore et non vita vel moribus. **L**quoniam inter multos erant mecum. **P**auci electi: multi vero vocati sunt. **I**nter multos illos vocatos et non electos erant mecum conuersantes corporaliter in ecclesia. **T**ranslatio romana habet: in multis erant **Jeronimus**

Jeronimus hoc est: in sacramentis communicabant mecum et in fide fida: sed non in paucis: hoc est in fide firma et carita. **Hugo** **L**et audiet de te. **H**ugo **L**et audiet de te. **H**ugo **L**et audiet de te.

Hugo **L**et audiet de te. **H**ugo **L**et audiet de te.

in hoc q̄ Let humiliabit illos. Scilicet pueros christianos predicos humiliacione abiectiois et confusiois christi dominus. Qui est deus eternus omnia potens. Ante secula. Quia in principio erat verbum. Translatio hebraica habet: qui est iudex ab initio. Deinde ostendit causam quare damnabuntur cum subiungit. **N**on est enim illis commutatio de peccato ad penitentiam: sed sunt incorrigibiles et indurati in malis suis: et sic non merentur remissionem. **Augusti** quia mutantur in melius: sed in peius. nec cum hic sunt: nec in resurrectione. Omnes enim resurgemus: sed non omnes immutabimur. Quare quia non est illis commutatio.

Nicola Let non timeant deum. sed magis contempserunt: sicut dicitur de oblimato. **Proverb. xviii.** Impius cum in profundum malorum venerit contemnit. **Calliodo** timet deum a sua nequitia commutatur dum iudicii pauore et amoris studio eligit dominicis iussionibus obedire. **Lex** tendit manum suam in retribuendo. **Manu** hic virtutem et vindictam signat: que tunc erit quando illa discretio bonorum malorumque peruenit in illo futuro iudicio ubi pena retribuetur pro peccato. **Et quia** **Contaminauerunt testamentum eius.** hoc est quia mandata domini prauis actibus polluerunt. **diuisi sunt.** id est diuidentur

in mala bonis tanquam palee a frumeto segregantur a granis: hoc fiet **Lab ira.** hoc est a vindicta. **vultus eius.** quia dominus vultus super facientes mala ut perdat de terra scilicet viventium memoriam eorum. **Sed non sic diuidentur boni a deo.** **Vnde** addit. **Let appropinquauit ad bonos.** **Cor illius.** id est voluntas dei. **Cognitio** autem voluntatis dei appropinquat ad hominem per expositionem sacre scripture. **Vnde** sequitur. **Molliti sunt sermones eius.** per expositionem.

Augustin. quia quedam in scripturis videbantur dura cum obscura essent: que tamen exposita emollita sunt. **Si per oleum.** **Nicola** quia sicut oleum fouet carnem: ita illa obscura exposita fouent animam. **Et ipsi sermones sunt iacula.** quia percutiunt cor audientium. **Vnde** apostolus ad **Hebr. x.** **Viuus** est sermo dei et efficacior penetrabilior omni gladio anticipati. **Esti** conturbaris aliquo euentu. **Haec** super dominum curam **Augustin.**

Proijce te in deum. non est tam crudelis ut se subtrahat et te cadere permittat. **committe te sibi** cum fiducia in omnibus causis tuis: et ipse te enutriet in doctrina intelligenda in aduersis tolerandis te docendo: te confortando: et vias tuas dirigendo. **Let non dabit lib est non pmittet dari.** **In eternum.** et spiritus licet ad horam pmittat **fluctuatione.**

in egipto. quia vsq; in fine vite in tenebris vitiorum conuersantur. Qui dimidiant dies suos moriuntur in deserto. quia de confessione peccati exeuntes errata per penitentiam emendant. Qui vero implent dies suos perseuerando in opere iusticie vsq; in finem vite: terrarum promissionis consequuntur.

Collector qui istum librum collegit ex dictis sanctorum dicit. Et quia hic psalmus scdm Cassiodorum tercius est eorum qui de passione et resurrectione domini Jesu latius sunt locuti: mystice potest exponi etiam de christo: qui scdm formam seruorum ad deum patrem: dicens.

Hugo Audi de?] pater Lorationem meam] qua oro a de te scdm q; homo Let ne despereris deprecationem meam: intende mihi et exaudi me]. Replicatio eorundem verborum notat instantiam orationis perfecte a conscientia sanctitatis emisse.

Jeronimus Qua ratione intellige o homo. quia nisi pura conscientia depreceris a deo: proxius non exaudietis.

Hugo Causam sue orationis subiungit: dicens.] Contristatus sum] humana infirmitate] exercitatus de mea] id est in passione] et conturbatus sum a voce inimici] videlicet iudici maledicentis mihi.] et a tribulatione peccatoris] scilicet eiusdem populi persequentis me.] Hoc au-

tem non meo merito sustinui: sed meo malo.] Quoniam delectauerunt in me iniquitates] id est impouerunt mihi mala: dicentes ipsi contra me falsum testimonium.] et in ira] qua contra me repleti fuerunt] molesti erant mihi] damantes.] Crucifige: crucifige eum; Et propter hoc] cor meum conturbatum est intra me] scdm hominem.] et formido mortis cecidit super me]. Vnde dixit Tristis est anima mea vsq; ad mortem. Vnde] timor] anime] et tremor] corporis] venerunt super. **Cassiodo** Exitus nomen.] Stri morez certissima proprietate describit. Mortem enim prius timemus: deinde contremiscimus quia separatio ista corporis animeq; sine conturbatione maxima non potest euenire. Let contecerunt] id est circumdederunt] me tenebre] scilicet mortis. quia frequenter illa conspiciamus animo de quibus nos ventura solet conturbare formido. Vel contecerunt id est circumdederunt me tenebre id est perfidi tenebrosi iudei.] et] videns rebellio nem eorum] dixi. quis dabit mihi pennas] scilicet potentie scdm q; homo sum: nisi tu pater] volabo] a iudeis infidelibus] et requiescam] in gentibus credentibus.] Et bene addit] sicut columba] quia sicut columba non inueniens ubi pes eius requiesceret rediit ad archam. Sic christus non inueniens locum in iudeis perfidis volauit per predicationem apo-

stolorum ad gentes. Unde addit.
Ecce elongavi fugiens] a iudeis
resurgendo. Et mansi in solitudi
ne. Id est gentilitate multa et ido
ta. quia ydolis seruiebat. et expe
ctabam.] positus in agonia passi
onis. Leuz.] videlicet deum patrem.
] qui saluiz me fecit a pusillanimi
tate spiritus.] ne in passione malis
crederem.] a tempestate.] seditionū
quas iudei impetuose cōtra me mo
uebant.] precipita domine.] super
bos iudeos.] et diuide linguas eo
rum.] quas super me acie runt. Et
hoc totum fecit iudeis per. Tytum
et Vespasianum. quia dispersi sūt
in diuersas nationes. Causaz sub
iungit.] quoniam vidi iniquita
tem.] in corde eorū qui me oderūt.
et contra diuisionē in ciuitate.]

Jeronim⁹ quia non crede
bant in me: di
centis. Nonne hic est Joseph filius
fabri. et alia multa.] die ac nocte.]
id est assidue. **Hugo**] circūda
due.] bit ea.] vi
delicet ciuitatem hierusalem.] vniuer
saliter quā ad oēs eius habitato
res: sed p̄cipue.] super muros eius.]
id est super principes sacerdotum.
iniquitas qua me oderunt.] et la
boz.] quo conati sunt me occidere.
] in medio eius et iniusticia.] quia
non merueram mortem quam mi
hi procura **Jeronimus.**
uerant.

Taliter circūdata et repleta est
eorum ciuitas scilicet hierosolima
vt supra paruos et magnos redū
daret iniquitas. Unde dixerūt. Sā

guis eius sup nos et sup filios nros.

Hugo] La non defecit de pla
tus] quia Judas retulit eis trigim
ta argenteos: nihilominus tamē
tenuerunt Iesum. Et similiter dol⁹
fuit i oculo Jude traditoris. Et hec
nota facta sunt sicut illa que fiunt
in plateis. Sequitur querimonia
de Juda traditore a quo intolerabi
lius se afferit doluz traditionis pa
ti quā ab extraneo: dicens.] Quomā
si inimicus meus maledixisset mi
hi sustinuissem vti quod.] quasi dicat
magis tolerabile esset.] a si is.] vi
delicet iudeus.] qui oderat me super
me magna locutus fuisset: abscon
dissem me forsitan ab eo.]

Jeronim⁹ Legimus in euā
gelijz quod christ⁹
abscondit se a iudeis: a Juda autē
se non abscondit: sed eum etiā cō
uiuio sancto ascitit id est adiunxit.
sicut sequitur.] tu vero homo vna
nimis.] quia cum alijs apostolis
mihi coniūctus eras.] dux meus.]
ad predicandum euz ceteris missus.
Ducem bene dicimus itineris pre
curso. **Cassiodor⁹**] et no
rem.] cuius me
us.] quod te p̄sciuū p̄ditorez.] qui.] etiā
] simul meuz dulces capiebas ci
tos.] comedendo meuz ex parabsi
de.] in domo dei.] id est in templo.

Jeronim⁹ Lambulaui⁹
cum consensu.]
Sepe enim euz ipso domino in tem
plo Salomonis cum predicationis
consensu **Cassiodor⁹** Et
abiit.] vt

nobis absoluta verborū possit sta
re contextio istī a supiorū verborū iun
gendū est. **C**ur me tradebas. **G**rā
bis sit enī culpa cui beneficia repu
tantur eximia. **P**ost q̄ de **J**uda lo
cutus est: consequenter per senten
tiam cōmunis pene cōuertitur ad
iudeos: sicut **H**ugo **V**eniat
cens. **L** mors sup
illos. **I**d est captiuitas que facta
est per **T**ytum et **V**espasianum.
Let descendant in infernum. **I**d est
in acerbam penam ipsius captiui
tatis. **L**uientes. **I**d quod factum est
de iudeis. **J**udas etiam ad litteram
mortuus est a descendit uiuens ad
infernum. quia desperans se suspen
dit. **E**t hoc meruerunt. **L** Quoniam
nequie in tabernaculis eorum. **I**d
est in domibus vbi cōuenticula et
consilia facientes: querebant quo
modo **J**esum tenerent a occiderēt.
Et postea in medio eorum. **I**d est
in aperto: quando consilia sua alijs
aperuerunt. **C**um vero premissa
mibi fecerant **J**udas et iudei. **L**ego
autem ad deum clamaui. **V**nde
Matth. xxvii. dicitur. **J**esus voce
magna clamauit: dicens. **D**e' y he
ly ac. **L**et dominus saluabit me. **L**
refuscatans me a mortuis. **L** **V**espe
re et mane a meridie narrabo a an
nunciabo: et exaudiet vocem me
am. **S**ic coniungitur littera.

Cassiodorus? **N**arrabo ve
spere predi
candū in cena traditionem meam.
Et annūciabo ad mane responden
do quādo dicente **P**ilato. tu es rex
iudeorum. tunc annūciat: dicit

In hoc natus suus: et cetera que ibi
dicuntur. **H**oc autē quod sequit̄
et exaudiuit vocem meam: ad me
tibiem pertinet: quādo dixit in cru
ce. **C**onfirmatus est. **Q**uia sicut pre
dixerat ita factum est. **O**mnia bre
uitas. **I**n hoc vno versiculo taz ma
gnus actus ille narratus est vt q̄
in illa latitudine cognoscitur expo
situs: in hac breuitate probaretur
esse colle

Hugo **E**t vere ex
audiet vo
cem meam. **L**et dimet in pace ani
mam meam. **B**eneficio resurrectionis
ab his. **I**d est a iudeis. **L**qui
appropinquant mihi. **V**t me capi
ant in sermone. a hoc faciebant in
dolo. **Q**uoniam inter multos. **I**d
qui me sequebantur. **L**erant mecum.
Infradantes mihi. **L**et exaudiet deus.
Pater me literando. **L**et humilia
bit illos. **I**d tollens eorum locum et
gentem per romanos. **L**qui. **I**d deus
pater. **L**est ante secula. **I**d est ab e
terno. **Q**uare hoc. **L**Non enim est il
lis cōmutatio. **V**t scilicet cōmutet
sermonem nequaz quem firmaue
runt sibi de me occidendo: nec post
factum mutabant voluntatem suā
prauaz penitendo. quia post resur
rectionē christi etiam persecuti sūt
nomen christi confidentes. **C**ausā
subiungit. **L**et non timuerunt de
um. **E**t propter hoc. **L**et extendit ma
num suam. **I**d ad percutiendum eos.
In retribuendo. **I**d penaz pro culpa
cōtaminauerunt testamentū ei.
Jeronimus quia non in
dominam **J**esum sanctorum p̄te

tarum precomio repromissum quem
conspuentes polluerunt. Et ideo.

HUGO [diuisi sunt] per totum
mundum disperfi lab
ira id est per vindictam. [vultus]
id est voluntatis eius. [a appropin
quavit cor illius] ad gentes repro
batus iude

Cassiodoro Cur
is.
illa faciat que dicta sunt subsequen
ter exponit: dicens. [Molliti sunt
sermones eius super oleum]. Ju
das molliuit sermones suos cum
dixit. Ave rabi. Et iudei simili qua
do dicebant. Magister scimus quia
a deo venisti. et viam dei in veritate
doces. In mundo enim quid leuius
oleo: sed ad exaggerationem id est
ad aggravationem nimiam super
oleum perfidorum sermones dicit
esse mollitos: ne tanto sceleri par
potuisset aliquid inueniri. Let ipsi
sunt iacula cum dicunt. Reus est
mortis. Nos sermones enim pro
bant illi effecisse quasi iacula. Post
quam de perfidis iudeis celestis iusticia
locuta est saluberrimum consiliu
nostris infirmitatibus dedit: dicens.
[Facta super dominum cura tua] quod
superius vsque in finem sufficien
ter expositum est. Audiuimus vi
ficatorem creaturarum animarum su
am posuisse pro salute mortalium.
audiuimus impassibilem deum in
carne suscepisse passionem pro pec
toribus. audiuimus patri coeternu
m mortis subisse supplicium. Ome
stimabile pretium quod redemit
genus humanum: o locustarum quod
nobis prestat eternas flammis

et adire. Inferius qui tulit mortem
simis qui dedit bonum sine fine ma
surum. Unde papa Leo pulchre lo
cutus est: dicens. Quamuis multo
rum martium in conspectu domini
preciosa mors fuerit: nullius tamen
fontis id est innocetis otiosa fu
it redemptio peccatorum. Accepe
runt enim iusti: non dederunt coro
nas. Inter filios autem hominum
vnus solus existit christus qui ve
re erat agnus imaculatus: in quo
omnes crucifixi: omnes mortui: om
nes sepulti: omnes etiam sunt susci
tati. Presta piissime deus ut qui in
assumpta carne pro nobis digna
tus es mortem pati: regni tui consortia
nobis largiaris. Amen.

Psalmus lv.

Merere mei
deus quoniam con
culcauit me homo.

Titulus. In fine pro populo qui
a sanctis longe factus est in tituli
inscriptione ipsi dauid cum tene
rent eum allophili in geth.

HUGO Prima pars tituli sui
pta est de euangelio
Iohannis. xix. ubi legitur quod crucifi
xo domino Pilatus superposuit
hunc titulum. Iesus nazarenus rex
iudeo. **Cassiodorus** de quo
rum. **titulo** lo
ge ante fuerat prophetatum. Ne
corumpas tituli inscriptionem: sed
ponito Pilato in laicus populus

iminebat vt contra vaticinia pro
phetarum huius tituli emebaretur
inscriptio: nolens suum regem di
ci quem isanis metibus respuebat

HUGO altera ps prebidi ti
tuli videlicet: cui teneret
eum allophili in geth sumpta e de
v. regum. xxi. vbi dicitur q dauid
fugies saulis persecutione. venit
ad achis regem geth: sed non est

re. **Cassi.** Nec omnia mistice
tus. sicut exponenda Geth
signat torcular v. pressuram qua
omnis fidelis patitur xpianus: si tunc
fructum reddit vberimum cum tri
bulationum fuerit mole depressus.
Et ideo in tituli inscriptione loqui
ratiōabilis aptatur ecclesia in per
sona cuiuslibet fidelis tribulati q
allophilorum v. alienigenarum psecu
toribus ingraui tanquam neccitudo
liquores merita sanctorum copiosa
vbtate p.

HUGO Vn sensu s
fundit tituli tal e.
ps. iste tendes in fine v. in xpm qui
est finis a consumatio ad que tendi
mus. Ps. dico scripto pro populo
v. contra plm. s. iudeorum a psecu
torum: qui populus longe factus est
a sanctis: no loco sed mente. et h
in tituli inscriptioe. quia cui sancti co
sistatur xpm regem iudeorum. sicut
titulus dixit. populus iste contradi
cit verbis vt iudei. et factis vt ma
li xpiani. qui ps. loquit de hoc qd
factum est dauid cum tenerent eum
allophili in geth. qz sic dauid sau
lis persecutioe pmebat. sic et eccle
sia xpi premitur persecutione ma
lorum. Intendit enim ps. nos am

monere vt cum patientia sustine
amus mala. **Cassi.** Virgo igit
huius vite. ecclesia
que fideles populos patit. nec a
virginitate discedit celestem spon
sum pns lacrimis rogat ne se pati
atur ab inimicis opprimi que ad
huc in mundi istius cognoscitur
calamitate versari: dicens. l.

M Jerece mei deus quomaz con
culcauit me homo. **Iero.** Domo hic
me homo. vnus p mul
tis dicitur: hoc e in vnitae malicie
mul

Nicola So modo loqn
toru. **Iero.** di quo dicitur
Iro. viii. Venit musca guissima v.
multitudo muscaru. Non solum ec
clesia conculcatur v. premitur a ma
lis hominibus veru etiaz a dyabolo

Cassi. qui in euangelio dicit
homo. Vnde. **Math. xiiij.**
Inimicus homo hoc fecit qui ac.
l. tota die impugnans. Iteptationi
bus. **Iero.** tribulauit me. Describit q
in hoc mundo sancta patit ecclesia
quia sine aliqua intermissioe dya
boli cognoscitur certamina sustine
re: sicut dicit apostolus. Non est
nobis colluctatio aduersus carnem
a sanguinem: sed aduersus princi
pes a potestates tenebraru. **Baruz.**
bellum graue quia occultum. pu
gna difficilis: quia cum fortiore di
micat. **Aduersarius** enim noster
nec labore deficit: nec victus aliqu
discedit: sed tantu atrocior re dit qn
tum eum per diuinam gratiam de
bellari posse. **HUGO** Dein con
tingerit. queritur
generaliter ecclesia s suis inimicis
v. ij.

tam carnalibus q̄ spiritalibus:
dicens. **C**onculcauerunt me
inimici mei. Itaq; homines q̄ demo
nes. Grauiſſimum quidem genus
iniurie est vsq; ad peduz contume
liam peruenire. Sed inde procedit
qđ sanctis altaribus offeratur. Vi
num enim non profluít: nisi pedi
bus vna tundatur. sic i membris
suis ecclesia ab inimicis conculca
tur a premitur: vt sanctorum in de
merita gloriosa nascantur. Repetit
quoq; [tota die] vt reuera intelli
gas in hoc seculo nullum tempus
omnino a talibus temptationib; &
a pressuris alienum. Et necesse est
vt miseraris [quoniam multi bel
lantes aduersum me].

Cassiodorus **O**mniuz
reprob
orum caput est diabolus: qui modo
per se; modo per membra sua con
culcat et impugnat corpus chri
sti id est ecclesiam sicut prius tem
ptauit. Per membra sua in daica
impugnat caput: videlicet christu
dominum nostrum. Sed inter ad
uersa fortis quib; subiungat: audi
am. **A**ltitudie diei timebo.

Augustin hoc est a super
bia tempora
li timebo. apte humiles sunt q̄ con
culcantur. alti sunt qui conculcant
Sed noli timere altitudinem concul
cantium quia temporalis est: non
eterna. Cum venerit ille dies iudi
cij tunc lamentabunt se omnes tri
bus terre. Illis tunc penitendi lo
cus nullus remanebit. quia eo te
pore quo fructuosa posset esse peni

ſentia cor obdurauerunt aduersus
monentem domi
num.

Hugo **C**au
sam
quare timere non debeat potentia;
humanam consequenter subiungit:
dicens. Legovero in te sperabo. h
est de tua protectione.

Cassiodorus **I**n deo lau
dabo sermo
nes meos. In deo laudat sermo
nes suos qui omne quod bene lo
quitur non sibi sed diuinis cogno
ſcitur muneribus applicare.

Augustin Meos sermo
nes dico quia
ipſos accepi: ipſe voluit meos esse
qui dedit.

Cassiodorus **R**ostris ei
que nobis data sunt recte dicim;
si tamen eade concessa nobis domi
ni munere sentiamus. In deo spe
rabo non timebo quib; faciat mihi
caro. Iſt est carnalis homo. Sentē
cia ista nisi salubriter queratur su
periorib; videt esse contraria. Na cu
ecclesia se conculcata; diceret a im
pugnata ab homine: et imminen
tia pericula metuens misericordi
am domini imploret. hic iteruz as
serit se homine; non timere. vtrum
q; verum est. quoniam prius cum
calamitates huius seculi aspiceret
formidauit. nunc timorem cum fu
tura contuetur: abiecit. Quid enim
poterat ab homine pati qui spem
suam posuerat in illa retributione
iudicij. Seuiat licet carnificuz ma
nus: preparentur incedia camino
rum: omnia tormentoz genera
despiciat ecclesia in membris suis.

que expectat dñi munera saluatoris. Deinde conqueritur ecclesia predicationis sue verba a perfidis et peruersis christianis despici: dices

Ota die verba mea execrabantur. lib est despiciabant et maledicebant. Hoc ad hereticos a malos christianos perinet: qui dum domini verba audiunt salutaria diuina contemnunt. Labuersuz me omnes cogitationes eorum in malum ad inferendum mihi malum.

Glosa Cum enim verba respuuntur: persona dicentis non est immunis ab iniuria.

Hugo Quomodo eorum cogitationes sunt in malum consequenter declarat: dices. **R**habitabunt mecum couersando in ecclesia. et abscondent malum quod cogitant vt efficacius possint consummare.

Cassiodo? Isti ergo subdoli christiani falsi fratres publicani videntur ne habitare ecclesiam et conuentus sequi populorum: se b virus sue peruersitatis abscondunt. De quibus ad huc subditur. **L**iphi calcaneum meuz obseruabunt. **M**os iste dyabolicus est eorum qui ministri esse noscuntur vt calcaneum: id est vltima nostra insidiosa calliditate respiciunt.

HUGO vt quomodo acculare possint vel blasphemare: inueniat. **V**nde **Augustinus** conquerit: dicens. **V**erborum aucupes sillabarum dimumeratores: nodosas coluinas mihi proponentes vt me capere possint

in ver. **Augustinus** Omnes bono animo inhabitantes: a dolum abscondentes nolite timere: pater ipsorum **Judas** cum domino tuo fuit: a ille quidem nouerat eum. **E**legit tamen eum cum alijs apostolis: sed ad aliud electi sunt vnde tim ad opus probationis. electus est **Judas** ad opus temptationis vt posset tibi exemplum dare quod deuites malos: quos caueas falsos fratres et fictos: nisi vt dicat tibi. **E**cce ego tecum habui vnum quem toleraui. **P**erferre volui quod sciebam: vt tibi nescienti preterez solacium. quod mihi fecit hoc faciet et tibi: videlicet vt multum possit vt seuiat. **A**ccusaturus est et multa falsa crimina dicurus: vt preualeant falsitates. **I**n me certe preualeant: si celus mihi non abstulerit

HUGO Numeratis malis quod pueri homines a falsi fratres inferunt bonis: subiungit causam scilicet inuidiam quare inferunt: dicens. **I**tem pro quia **L**ustmuerunt lib est expectauerunt ad perendum. **L**animam meam. id est vitam meam. **N**am translatio habraica habet: expectantes animam meam. vel sustmuerunt: vt graue pondus animam meam dolentes quod non possunt me extinguere: sicut impij **Sapientia** .ij. dixerunt. **G**rauis est nobis etiam ad videndum. dissimilis est operibus nostris. **E**t quis tales sint: reddit tamen ecclesia bonum pro malo: oras pro eis: dicens. **L**pro nihilo lib est

gratis sine merito eorum. **Saluos**
facies illos. **Cassiodorus** quia
nullus meritum exigit ut possit proprio
labore saluari. Quid meruit latro
ut sic paradisu; velociter intraret.
Quid publicanus qui repente de
templo absolutus exiit. Ipse de
dit confessionis subitum votu qui
donauit et premium. Constat er
go peccatores pro nihilo saluos fi
eri quando certum est conuersati
onem gratuita largitate concedi.

Hugo Quo autem modo hoc
fiet consequenter sub
iungit: dicens. **In ira** non puni
endo eternaliter: sed in illa ira qua
filium quem recipis flagellas ad
correctionem: sic **populos** pecca
tores **confringes** ne sint super
bi deceptores vel insidiosi quales

fue **Cassiodorus** Nam
aut de
us corda eorum tribulationibus
fatigauerit: et diuersarum angu
stiaru; numerositate compleuerit
ab iniquitate reuocati: compellun
tur domino confiteri. a hoc per ira
eius videtur fieri: cum ille placidus
atque inmutabilis salutis nostre cau
sas noscatur operari ita facies il
lis. Et ego ad eruditionem eorum
et utilitatem meam et gloriam tu
am.

Deus vitam meam annu
ciam tibi per confessionem. sicut
fecit paulus: dicens. **Oris** sui bla
sphemus. a persecutor. Hoc enim
est gloriam deo dare ut publice de
nunciemus quales nos dignatus
fuerit sustinere a ad conuersio ne

abducere qui mereremur peccatis
exigentibus interire. **Vitam** ergo
suam annunciat deo qui propria
peccata confitetur. non ut eam deo
notam faciat qui nullatenus potest
aliquid ignorare: sed ut se magis
condemnanis mereatur absolui: si
cut propheta dicit. **Dic** primum
peccata tua ut iustificeris.

Hugo Post confessionem sequitur
satisfactio que deum
placet. Unde subiungit. **Posuisti**
lacrimas meas in conspectu tuo. **Id**
est acceptas habuisti eas exau
diendo. **Sicut** et in promissione
tua hoc est: sicut promissisti ita fe
cisti. Unde **Ezechiel. viij.** Si impi
us egerit penitentiam ab omnibus
iniquitatibus suis: omnium iniqui
tatum eius non recordabor. **Tunc**
videlicet quando confringes popu
los: et ponas lacrimas meas in co
spectu tuo: acceptam tibi esse peni
tentiam meam ostendens. **Conuer**
tentur inimici mei humiliati pro
pter flagellum tuum et exemplum
meum. **Abdidit** retro: sum ut te
sequantur et amplius non vadant
post concupiscentiam carnis.

Cassiodorus Sequitur
in qua
cunq; die signat diuersi temporis
satisfactiones. **Alter** enim tota pe
nitentia vitam domino supplicat. alter im
mediate conuertitur. alius in fine
vitae saluatur. **In** quacunq; ergo die

Hugo **Linuo** eanero te cor
dis deuotione. **Ecce** co
gnoui per experientiam misericordie
die tue quoniam deus meus es.

qui mihi subuenis ac recipis penitentem: sicut promissisti Ezechielis xviii. dicens. In quacumque hora ingemuerit peccator: omnium iniquitatum eius non recordabor amplius. **Castiodorus** Omnia mirabilemque domini pietatem: ut in quacumque die inuocatus fuerit semper miseratus indulgeat.

Hugo **L** In deo laudabo verbum: in domino laudabo sermonem. Semper gratias agendo eis de suis beneficiis. In deo sperabo non timebo quibus faciat mihi homo. Hoc supra expostum est. Deinde ecclesia quasi iam liberata de malis huius seculi: laudaturam se dominum profitetur: dicens. **L** In me sunt deus vota tua. Videlicet laudationes que reddas tibi. **Ac si dicat.** Non timebo quid faciat mihi homo carnalis vel dyabolus exterius. quia et si mihi auferat omnia bona temporalia: non tamen vota laudis diuine que in me sunt potest auferre.

Augustinus Postquam dyabolus abstrulit Job omnem substantiam et filios: remanserunt in illo vota laudis que ex archa sancti peccatoris sui protulit: cum dixit. Dominus dedit dominus abstrulit: sicut domino placuit ita factus est: sic nomen domini benedictus. **O** diuitie interiores quo fur non accedit. laudes a te querit deus. confessionem tuam querit. Ipse debet fidem: spem: et caritatem. hoc placitur hoc sacrificaturus es.

Castiodorus Aut dicit in se esse vota laudationis dona dei contributa que in illa perpetuitate reddenda sunt quando iam sancti in defunctis vocibus persoluent laudis obsequium. Ita enim sunt qui si deum diligimus: habemus semper intrinsecus que a nobis omnino non reddunt: sed in illa perpetuitate reddimus. Nam de futuro nos et hunc verbum debere intelligere sequentia demonstrant que huic mundo nequeunt vllatenus conuenire. **Q**uoniam eripisti animam meam de morte. Perpetua. Oculos meos a lacrimis. **Jeronimus** quia iam tunc non est necesse peccata desleret. **L** pedes meos. Id est affectus et sensus meos. **L** a lapsu. Ne vltra laberentur in peccata.

Castiodorus hec tria in futuro seculo preseruantur quando iam nec anima peccando morietur: nec oculi sua mala desleberunt: nec pedes labentur. **P**ars hic sanctis non auferit lacrimas cum ipse dicat. Beati qui lugent. **N**ec pedes iustorum in hoc seculo a lapsu redduntur alieni. quia dum in hoc mundo ambulant semper in lapsu sunt: sed diuina misericordia continentur: sicut legitur. **S**epties in die cabit iustus et resurgit. **O**remissa mihi fiet. **V**t placeat coram deo in lumine viuentium.

Nicolaus hoc est in lumine gratie: qua viuunt cum deo in presenti vita. et lumine glorie et immortalitatis

in futūra beatitudie vbi s̄andi fulgebunt sicut sol.

Augustinus Ergo fratres ad hoc omnia hec valeant vobis vt gratis deus diligamus: in illo semper speremus: nec homines nec dyabolū timeamus. nec ille facit aliquid nisi quātum permittitur. permitti ad nihilū potest nisi qđ nobis prodest. toleremus malos. simus boni: quia et nos fuimus mali. Pro omnib⁹ quos patimur oremus: vt a deo nunq̄m recedamus. patrimonium nostrū ipse sit. salus nostra et spes nostra ipse sit. Ipse hic consolator: ibi remunerator: vbiq̄ viuificator. ⁊ dātor vite illius de qua dictum est. Ego sum via: veritas: et vita. Vt a hic in lumine fidei: et ibi in lumine spei tanq̄m in lumine viuentium in cōspectu domini placeamus. Vnde nos deprecamur vt cōp̄ssis bellicis corporeis: superatis seculi temptamentis mereamur in christo lumine complacere domino nostro Iesu christo qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

Psalm⁹. lvi.

Miserere mei
de⁹ misere
re mei: quoniam in

ed confidit anima mea. Titulus. In finem ne disperdas vel corumpas dauid in tituli inscriptione cui fugeret a facie Saul in spelunca.

Hugo Dic tangitur historia que habetur primi Regum. xliij. videlicet qđ dauid fugiebat a facie Saul: et latuit in spelunca. Sed non legitur dauid titulus erexisse. propter quod de dauid ad litteram non legitur titulus iste: sed mystice de christo qui per dauid intelligitur. Ergo sensus tituli talis est. Psalm⁹ iste dirigens nos in finem id est in christum ad quem tendimus venire: hortatur ne tu iudee disperdas vel corumpas dauid id est christum in tituli inscriptione: negando ipse esse regem quod tituli inscriptio confirmat. Adhibet: cum fugeret a facie Saul in spelunca.

Cassiodorus Actus iste et dauid et domino multum videtur esse con similis. Nam sicut dauid saulem fugiens in spelunca se abscondit. ita a domini saluatoris deitas intra templum sui corporis iudeis perhibis fuisse probatur abscondita. sic singula que de dauid a christo puenerunt facta: illi sunt sub hac allusione id est concordantia communia. Nam sicut dauid truculentum id est ferocem saulem: sic christus nequissimos iudeos perferabat. Oportet igitur meminisse psalmum hunc quintum esse eorum qui passionem et resurrectionem domini sub breuitate commemorant.

Glo. & Hugo *In*itio psalmi est monere vt nullus titulo crucis contradicat. sed christum esse regem suum quilibet confiteatur verbo a facto. Christus ego dominus in persona assumpti hominis ex eo qd futuram meruit passionem daturat ab patrem: dicens. L

Miserere mei deus | pater. |
Lmiserere mei |.

Jeronimus Geminata postulatione misericordie confidentiam suam quam in patre habuit ostendit vt facilius audiatur. Vnde subdit. L quoniam in te confidit anima mea |.

Cassiodorus Misericordiam petit filius dei qui miseretur omnibus sed oratio ista forma fidelium est: vt qui talia propter salutem nostram pertulit: predicationibus quoque suis nos pius doctor instrueret.

Augustinus Ad hoc enim orauit vt nos doceret orare. ad hoc passus est vt nos doceret pati. ad hoc resurrexit vt nos doceret sperare resurrectionem. L **Et** in vmbra alarum tuarum sperabo donec transeat iniquitas |.

Cassiodorus Parabolice loquitur hic. quod sic quoties res sibi genere dissimiles comparantur.

Jeronimus Christus itaque secundum formam serui dicit se sperare in vmbra: hoc est in diuinitatis protectione: donec inful-

ratio et iniquitas iudeorum persecutorum transierit.

Hugo hoc est cum corpus eius occiderint et ad uenerit resurrectio.

Augustinus hoc est et vobis nostris: et in vmbra alarum tuarum sperabo donec transeat iniquitas: id est tu protege me vt ab estu iniquitatis non ardeas et vmbra culum prebueris mihi.

Jeronimus Donec dyabolus transeat cum suis satellitibus et membris

Augustinus Transis tu a ecce transeunt temptationes tue: et vadis in aliam vitam in qua ierunt sancti si sanctus fueris. Nunquam quia tu transisti hinc: propterea iam transiit iniquitas. absit. nascantur alij iniqui sicut moriuntur alij iniqui. sic et alij iusti erunt et alij nascantur vsque in finem seculi. nec iniquitas deceret preces: nec iusticia paties. **Clamabo ad deum altissimum |**

Cassiodorus Clamat christus ab humanitate suscepta a quo superne creature operem non desinunt postulare. Et nos clamemus ad deum ad quem non voces valida: sed puritate conscientie peruenitur. Addiditque. L ad deum qui bene fecit mihi.

Jeronimus Qui fecit me ex nihilo ad suam imaginem: et dedit mihi bona presentis vite. et postea in futuro mihi vitam eternam: promissit. **Sequitur vox christi huius.**

Cal. *LM* **I**fit de celo. In non ange
lū vel aliqua creaturam:
sed auxilium superne potentie. Et
liberauit me. Resuscitando et exal
tando me hōiem ab celoz regna
Ledit in opprobriū oculētes me.

Hugo id est iudeos quos p
vniuersum orbem vē
ditos disperdidit vt et ipsi concul
caren

Augustin⁹ Videte
tur. **quēad**
modum dati sunt in opprobrium
disperfi sunt per omnes gentes. nul
q̄ habentes stabilitatē: nusq̄ cer
tam sedem. Propterea autem ad
huc iudei sunt vt libros nostros
portent ad suam confusionem. li
brarij nostri facti sunt: quomo do
solent serui post dominos codices
ferre vt illi portando deficiant: chri
stiani legendō proficiant. Sequit̄.

Jeronim⁹ *LM* **I**fit deus
miseriordiam
suam et veritatē suam. Miseri
cordia et veritas christus est.

Cassiodor⁹ Misericordia
em̄ est quia
humano generi in suscepta carne
compatitur. Veritas autem est:
quomiam vnicuiq̄ sua facta retri
buet. Et eripuit animam meam
de medio catuloz leonū. **Cru**
cifixō corpore animam suam dicit
esse ereptam: de qua nos maxime
precipit esse sollicitos. Totum em̄
toto redditur quādo illa saluatur.
Resurgit enim corpus ad spiritua
lem gloriā: si anima non fuerit ob
stimationis vulnere sauciata. **Ca**
tuli em̄ leonū plebē signāt iudeos

quam leontes id est principes a sa
cerdotes ferati voluntate genuerūt
et in necem domini concitauerunt

Addidit Hugo *LM* **I**domini
quoz. **videlicet** in
morte quasi cito exātandus. sed
conturbatus. **scdm** carne: in pas
sione. **Vel** conturbatus non ratio
ne quia patiens fuit: sed de iudeis
turbantibus sua opinione. de quī
bus subditur. **LI** **I**stominum

id est iudei quos prius vocauit ca
tulos leonum. **dentēs** eorum. **I** sunt
Larma. **quibus** me impugnabāt
meuntes consilia contra me. **La** sa
gitte. **quibus** me iam crucifixum
sagittabāt: dicente s. **Re⁹** est mor
tis. **La** lingua eorum gladius acu
tus. **quādo** dabant. **Cru**ci
ge: crucifige eum. **Vnde Salomon**
ait. **Mors** a vita in manib⁹ lingue.

Augustin⁹ Videns itaq̄
propheta in
spiritu dominum humiliatum: ce
sum: flagellatum: collaphis per
cussum: expalmatum manibus:
sputis illusum: spinis coronatum:
ligno suspensum: illos seuiētes:
illum tolerantem: illos exultantes:
illum quasi victum. et post illam
eius humiliationem: et illorū su
rorem resurrexisse eum. et illa om
nia que fecerant iudei seuiētes fa
cta esse inania. et eleuatus gaudio
tanq̄ videret fieri exclamat: **dicēs.**

Exaltare ascendendo. **super** ce
los de **Cassiodorus.**
us. **vt** qui pendes in cruce cognoscās
semper in tua maiestate regnare.

La super omnes terram gloria tua. Hoc utrumque completum est. Exaltatus enim supra celos est quando sedet ad dexteram patris. Glorificatus est super omnem terram quando totum mundum catholica replet ecclesia. In qua laudes domino iugiter concinuntur: sicut ysaias propheta dicit. Vivo ego dicit dominus: et implebitur gloria mea vniuersa terra.

HUGO Postea iterum redit ad ostendendum nequiciam iudeorum persequentium et per hanc inordinationem scilicet quod primo de exaltatione et post de temptatione agit: ostendit quod non est ordo querendus in prophetis. dicit ergo. ¶ **A**queus. Id est fraudulenta obiectio. ¶ paraueunt pedibus meis. Hoc est verbis a detrimis meis: quibus quasi quibusdam pedibus intrabat Iesus ad corda audientium. ¶ Parabant enim insidiatores iudei christo laqueus quando mulierem deprehensam in adulterio ei abducunt. ¶ Et quando querebant. Licet dari censum cesari an non. ¶ La incuruauerunt. Id est incuruare voluerunt. ¶ Animam meam. ¶ conantes me deprimere aut trahere ad consensum malicie sue. ¶ **H**oderunt ante faciem meam. Id est me sciente. ¶ foueam. Id est sententiam mortis. ¶ In eius enim facie dixerunt. ¶ Reus est mortis. ¶ Et ipsi incidere in eam.

Cassiodorus Omnis enim suos damnat auctores ante quam alte

ri nocent: se prius ipsa condemnat. ¶ Quod similiter Salomon Ecclesi. x. dicit. Qui fodit foueam incidet in ea **Jeronimus** Iudei autem incidere in mortis sententiam: cum post resurrectionem et ascensionem domini inimicis scilicet Tito a Vespasiano traditi sunt: capti: interfecti: atque dispersi.

Augustinus Nolite putare fratres ipsis solis hoc accidisse. ¶ Omnis qui parat foueam id est fraudem: oppressionem: aut criminationem aliquam fratri suo: necesse est ut in eam incidat. ¶ Fouea in qua cecidit ipse est conscientia. ¶ Putas eum in foueas non cecidisse qui luce christi perdidit a cecitate percussus est. ¶ Si non cecideret in foueas: videret. ¶ Ante se videns omnes malefactores perdidit se via: implicatos facinorose: sed iam te tradidit forte in manus latronis aut in manus alicuius iniusti. ¶ Et tu in pressura es. ille letatur: ille exultat. ¶ noli decipi visibilibus. ¶ noli habere oculos paganos: sed christianos oculos habere. ¶ Vides illum qui exultat: ipsa exultatio est fouea ipsius. ¶ illic quisque cum ceciderit: oculos perdit.

HUGO Postquam dixit malum debitas penas pollicetur christus se gratias acturum: dicens. ¶ **P**aratum: cor meum deus. ¶ **A**c si dicat. ¶ Illi foderunt mihi foueam mortis: sed cor meum paratum est ad tolerantiam. ¶ **Vnde dicit Mat. xxvi. Spiritus quidem promptus est:**

caro autem infirmitas. Et replicat eandem sententiam ad ostendendum magnum desiderium cordis: dicens [paratum cor meum].

Cassiodorus ad gratias agendum. Unde subdit [cantabo] voce a gratias agendo. [et psalmus dicam]. Psalmus dicere est dominus digna actione laudare. Deinde christus loquitur humanitati sue: dicens. **Surge gloria mea**. id est caro mea in qua gloriosa gessi opera: et que est causa glorie resurrectionis mee. **Leurge psalterium et cythara**. id est tu caro mea que fuisti psalterium: sonum reddens a superiori divina miracula operando. **Et cythara sonum reddens ab inferiori humana tormenta patiundo. Et determinat horam resurrectionis sue: dicens. Leurgam diluculo**. Unde **Osee. vi. Ante lucanum egressus sum de inferno.**

Cassiodorus dicitur inter tenebras noctis et diei claritatem quo tempore eum resurrexisse euangelij lectio sancta testatur.

Hugo Postea ostendit duplicem fructum resurrectionis sue. Primus est laus universalis in verbo. Unde dicit. **Confitebor tibi in populis domine.** id est confiteri tibi faciam a populis conuersis per meam et meorum predicationem. Secundus fructus est laus universalis in opere. Unde dicit. **Et psalmum dicam tibi in gentibus**. id est faciam quod gentes bona opera faciant ad laudem tuam.

Nicolaus Vel ad hanc uiam est prudentis in spiritu quod laudes diuine ab eo compositae: uidelicet psalmorum: cantande erant in futuro in diuersis populis et gentibus sic adimplet uideamus. **Idem Cassi.**

Collector Causam confessionis huius a laudis subiungit: dicens. **Quoniam uiam magnificata est usque ad celos misericordia tua**. **Hugo** Misericordia dei est humanitas christi: quod in ascensione magnificata est usque ad celos: secundum illud. **Eleuata est magnificentia tua super celos. Et ueritas tua**. id est ego qui sum ueritas. **Usque ad nubes**. secundum illud **Ad. primo. Et nubes suscepit eum ab oculis eorum.**

Augustinus In celum enim angeli laudant dominum: uidentes ipsam speciem ueritatis sine ulla caligine uisionis giliunt: laudant: non fatigantur. **Ibi ueritas. hic autem in nostra misericordia uisibilis misericordia.** Misero enim preterita est misericordia. Non enim opus est misericordia sursum ubi nullus miser est. Hoc propterea dixi: quia uidetur congruentius dici potuisse: magnificata est usque ad celos ueritas tua et usque ad nubes misericordia tua. **Sed nubes intelligimus predicatores ueritatis: homines portantes istam carnem caliginosam quos deus conuincit miracula et tonat preceptis. de quibus dominus dicit per ysaiam. Mandabo nubibus meis ne pluant super eam. uidelicet su**

pravineam malam: hoc est plebē
iudaicam. ymbrem id est manda
to apostolis meis vt deserant iude
os et non illis euāgelizent. **Et**
altare super celos deus.]

Jeronim⁹ Propheeta hoc
dicit & gloriosa
christi ascensione. Let super omnē
terram gloria tua.] au; effuderis do
num spiritus sancti sup oēs terras.

Cassiodorus Dunc ver
suz supra
dixit fidem nostrā; tali confirmās
promissione. quia super omnes cre
turas eius nomis sit gloria regna
tura. Quis virtute; psalmi huius
quis leuiolentiam digne potest
effari. **Orat** christus vt nos doce
at: resurgit vt nos erigat: laudes
patri dicit vt nos instruat. **Meri**
to vita nostra: merces: et redēptio.
Merito apud patrem noster legi
tur abduocatus. **Amemus** clemen
tem defensorem ne patiamur seue
rum iudicem. **ultra** enim omnem
constat amentiam cum toto corde
nō expetere qui nos ad eterna gau
dia tam crebris ammonitiombus
cognoscitur inui

Collector

Iphus igitur clementiam humili
ter deprecemur vt in cunctis pressu
ris ac tribulationibus nobis auxi
lietur: quatinus securi valeamus
peruenire ad eius regnum qui ē be
nedictus in secula seculorū. Amen.

Psalm⁹. lviij.

Si vere vti
q; iusticiam loqui
mini recte iudicate
filij hominuz. **Titu**
lus. In finem ne disperdas dauid
in tituli inscriptione. **Hic** titulus in
precedenti psalmo est expositus.

Cassiodor⁹ **Commone**
tur enim pō
cius **Pilat⁹** ne disperdat id est cor
rumpat scripturaz tituli que regez
dominū declarabat. quia reddi nō
poterat incassum quod diuina no
scebatur iussione conscriptum. **Qd**
a deo frequenter repetitur vt excu
satio vtrahicentib⁹ iudeis aufraē

Hugo **Moraliter** aute; pro
pheta loquitur vtra
malos iudices & prelatos. et intē
dit omnes monere ne quis christi
regno verbo aut vitioso facto con
tradicat: sed ad eum se conuertat.

Cassiodorus **Christus**
ergo dñs
iudeorum exprobrat nequitiaz; di
cens. **L**

Si vere vtiq; iusticiam loqui
mini recte iudicate filij hoim.]

Hugo **O** vos iudei qui estis
[filij hominuz] ratio
nabilium: id est prophetaum fm
carnem. **Si** vere vtiq; iusticia; lo
quimini] quod vtiq; facitis: dicen
tes. **Magister** scim⁹ quia verax es
[recte iudicate] credendo me esse

vera **Jeronimus** **Non** re
tez. **de** iudi
cabāt qñ petierūt **Barnabā** filiū
mortis: a ihereserēt xpm filiu vite.

Aug⁹ Omnibus enim tanquam intentione: hoc est in uocatione generis humani veritas clamat. Si vere utique iusticiam loquimini recte iudicate filij hominum. Non sit iusticia labiorum: sed et factorum. In vita vestra inueniantur labia vestra. In factis vestris cognoscantur labia vestra. Loqui veritatez nihil est si cor a lingua dissentiat. Si enim aliter agis quam loqueris bona loqueris et mala iudicas.

Jeronimus recte iudicate hoc est quod tibi non vis fieri ne alteri facias.

Augustinus Hoc quidem manu formatoris nostri in ipsis cordibus nostris veritas scripsit ante quam lex daretur.

Hugo quod ad recte iudicandum multa nostris iudicibus et prelatiis sunt necessaria. Primo ut quod precipiunt ipsi faciant. Secundo ut ordinem iuris non pretermittant hoc est ut secundum statuta et autentica iura iudicent. Tercio ut veritatem cause plene inuestigent. Quarto ut personam non accipiant: sicut dominus in Deuterio. ait per Moysen. Pauperem audietis sicut diuitem. Quinto ut non cedant favori vel damori multorum. Unde Exodus. xxiiij. Ne sequaris turbam ad faciendum malum. nec in iudicio plurimorum acquiesces sententie ut a vero deuias. Sexto ut a rectitudine iudicij non dediment propter timorem. Unde Ecclesiastici. viij. Noti querere fieri iudex: nisi valeas virtute irumpere

re iniquitates: ne forte extimescas faciem potentis. Septimo ut non plus debito compatiantur. Exodus. xxiiij. Pauperis non miseraberis in iudicio. Octauo ut munera non accipiant. quoniam sicut dicitur Exodus. xxiiij. Munera subuertunt verba iustorum. Nonno ut nullas preces in preiudicium aduersae partis admittant. Possent aliqui dicere. Ad quid mones nos: nonne recte iudicamus. Et respondet. Non. Causam subiungit. Et tamen in corde iniquitates operamini.

Nicolaus Etenim pro quia iniquitates quas cogitastis in cordibus: adimpletis operibus. a hoc in terra sid est terrenis inherentes.

Hugo Multi enim recte iudicant. quia in corde iniquitates operantur. In corde enim hominis est confidus et quasi confistorium: inter castitatem et luxuriam: sobrietatem et crapulam: paupertatem et ambitionem: laborem et ocium: et sic de alijs. Conscientia accusat voluntatem. sed sepe datur iniqua sententia pro vicio contra virtutem: videlicet quando virtus expellitur et vitium eligitur. Et ex hoc sequitur quod subiungitur. In iniusticias manus vestre conuincantur. Concinnate in hoc loco id est quod congregare vel miscere. quasi dicat. opera vestra que per manus designantur congregant sibi iniusticias quando peccata peccatis accumulatur. A Lienati sunt peccatores a vulua.

Augustinus quia deus pro
gnouit hoies
patres etiam in vteris matruz.

Jeronimus sicut quondam
de Esau: qui pri
usquam gigneretur: ab hereditate dei
est repulsus. Errauerunt ab utero.]
Ib est presciti sunt a deo erraturi.

Augustinus Vel. Lalie
nati sunt pec
catores a vultu.] hoc est a fide in
qua concepti sunt. eo ipso quo ac
cepisti nomen christi sacramento
quodam natus es in visceribus
matris. Errauerunt ab utero.] In
utero quippe ecclesie veritas manet
Et qui errant a veritate. Locuti sunt
falsa.] Tales sunt omnes qui a sa
ctis traditioibus ecclesie errauerunt

Hugo Iudei etiam qui hic di
cunt peccatores. Lalie
nati sunt a vultu.] quia a proge
nitribus suis facti sunt alieni per
morem dissimilitudinem. Erraue
runt ab utero. Inscientes sequi ve
stigia paterna: videlicet patriarcha
rum. Locuti sunt falsa.] Contra christum qui
est veritas. vultus.] Error est illis sim
ilitudine: serpentis.] Furor in
deorum per similitudinem nimis aptissima
dissimulatur. Error eorum versus est in fu
rorem non humanum: sed serpentinum
a venenosum. Erat enim venenum
inuidie in furore illorum.

Nicolaus Serpentes enim
ex ira et furore
effundunt venenum.

Collector Audi cuius serpē
tis furor in illis
erat. sicut aspidis furde et obtura

tis aures suas. **Ne** non exaudiet
vocem incantantium a venefici.] viz
incantatoris. Licantantis sapienter.]

Hugo In hac similitudine
tangit naturam aspi
dis. Aspēs enim est serpens qui for
tem vim habet medicaminis.

Augustinus Hec amā
do tene
bras suas: occultat se in cauernis
et recusans audire illas voces in
cantantis quibus se cogi sentit ad
exitum: allidit vnam aurem con
tra terram: et de cauda sua obturat
alteram: atque ita voces illas quan
tum potest euitans non exit ad in
cantatio.

Hugo Sic iudei ob
turerunt
aures suas contra christi predica
tionem. Nam cum Stephanus di
ceret. Ecce video celos apertos et
filium hominis stantem a dextris
dei continerunt aures suas: ut ha
beretur. **Adu. vii.** Hec similitudo
etiam conuenit peccatoribus.

Nicolaus Obstinati a tre
mentis desiderijs
inhiantes nolunt audire christi pre
dicatione qua reuocentur a suo er
rore: hoc est a profunditate vitio
rum suorum. Deinde describitur
que sint mala passuri qui contem
pserunt ut aspides diuina predica
tione saluari. **Vnde dicit.**

Hugo Deus conteret den
tes eorum. Id est ver
ba dolosa. In ore ipsorum.] quia
verbis suis capiet eos.

Cassiodorus Conteruit
deceptores

iudeorum quando eis respondit. Reddite cesari q̄ sunt cesari: a deo que sunt dei. **Molas** id est maxillas **Leonum** id est minas ferocium iudeorum **confringet dominus** **Aspides** erant quando ei insidiosè dixerunt. **Licet dari tributuꝝ cesari an nō.** **Leões** fuerūt qñ cruceo ore clamauerunt. **Crucifige:** crucifige eum. **Molas** horuꝝ confregit dominus in sua resurrectione.

Hugo Sic confringentur a detractores qui hic alios mordent et deuorare nituntur insidiosè vel aperte verbis detractoris et insidiosis de quibus dicitur **Apocal. xv.** q̄ manducauerunt linguas suas per dolore. **Consequenter** ponit penas perfidoruꝝ iudeorum cum dicit. **Ad nihilum** deuenient tanquam aqua decurrens. **Judei** enim tanquam aqua decurrens contra christuꝝ impetiose seueiebāt. sed sicut aqua cito transit a deficit: sic ipsi iudei cito per **Titum** et **Vespasianum** ad nihilum redacti. **Augustinus** Totuꝝ sunt.

Augustinus etiam hoc seculum ad tempus tanquam aqua decurrens perstrepat et querit quem trahat. **Omnes** impij et superbi sonantes non vos terreant.

Hugo quoniam sicut aqua decurrens intrat mare et perdit nomen. sic isti venientes in amaritudinem inferni: nomen quod sibi fecerunt in terra amittent. **Vine** est q̄ diues ille sepultus in inferno non nominatur: vt habetur **Luc. xvi.** **Contra** quos dominus

intendit arcum suum id est comminatōez iudicij **donec infirmet**

Calliodorus a suis prauitatibus a ad confessionis salutem meliorata mente conuertant. **Collect.** Et si contant.

huerint infirmetur in corpore et in obstinatione sua morientes punientur. **Vnde** subditur. **Sicut** terra que fluit auferentur. **Sicut** in alio psalmo dicitur. **Hugo** Sicut fluit

it era a facie ignis: sic pereant peccatores a facie dei. hoc erit in extremo iudicio: quando domino veniente ad iudicium ignis ante ipsum precedet a inflammabit in circuitu inimicos eius. **Et merito:** vt qui in hoc mundo igne superbie; luxurie et alioruꝝ vitioꝝ arserunt: nec conuersi sunt ipsi post hanc vitam igne infernali torqueantur. **Vnde** sequitur. **Super** accidit ignis id est super eos accidit. **Let** non viderunt soles.

Gregorius ix. libro moralium. **Ignis** super impios cadit: sed sol igne cadente non cernitur. quia quos getenne flamma deurat: a visione veri luminis ceat vt et foras eos dolor combustionis cruciet: et intus pena cecitatis obscuret quatinus qui auctori suo corpore et corde deliquerunt: simul corpore a corde puniatur. vt utrobique penas sentiant: qui hic diuixerunt prauis suis delectationibus in utroque seculi iuebant. **Cum** vero luxuria semel mentem inuaserit: nulluꝝ bonum

rogitate pmitit neqz veteri deum
neqz timere diabolum qui peccato
res absorbet. **Vñ sequitur** **P**ri
us q̄ intelligēt sp̄me vestre rānū

HUGO Sp̄me sunt peccata
que conscientiaz cor
rodunt a pungunt. Per ramnum
que est genus rubi quod in prio
suo cumento est quasi mollis her
ba sed in fine producit ramuscu
los acutissimos. intelligitur dyabo
lus q̄ primo mollis est suggeren
do delectationē peccati a in fine p
ducit aculeos acutissimos scilicet
penas inferni. Hoc autem non in
telligunt peccatoēs donec veniant
ad tormentum. Et ideo pmitunt
se absorberi ab eo per peccatū. Et
hoc est prius q̄ intelligēt sp̄me ve
stre ramnū. id est ante q̄ peccato
res intelligant dyabolū seu pe
nas inferni. sicut viūētes sic ira ab
sorbet. **Rico** id est eo tempore
eos. **Rico** quo sperabit de
duracione vite eorum deus auferet
eos subito de presenti vita

Cassio Nam q̄ dictum est
absorbet eos. eorū
subito significauit interitum. quia
quanta domino in sustinendo pa
cencia fuit. tanta erit paussio in ce
leritate iudicij. Et quia vnde puni
untur mali inde ad iusticiaz p̄fici
unt boni ideo

Rico **U**tabiē
subditur **Rico**. tur iustus
cum viderit v̄ndictā. id est impi
orum punicionem. Non enim leta
bitur motus zelov̄dicte proprie
sed zelo diuine iusticie. **man**⁹ suas
lauabit. id est opera sua magis

iustificabit sed in illud apoc. xxii.
Iustus iustificetur ab huc in san
guine peccatoris. Sic est in puni
one eius que est occasio meliora
tionis vite sue sed in illud p̄uerb.
xxi. **M**ultato pestilente id est pu
nito peccatore sapientior erit par
uulus id est **Gre** vij. moraliū
iustus

Gre Sicqz fit vt
quia iniquus viuens multos ad
culpam traxerat delectacione pec
cati. quosdam moriens a culpa re
uocet terrore tormenti quia dum
eius pena conspicitur conspicien
tis vita emendatur. **Alie** de futuro

Iero **L**etabitur iustus cuqz vi
det v̄ndictam. **I**mpiorū
quia quando illi damnatur in pe
nis. iusti letificantur in premiis. **L**
manus suas lauabit in sanguine
peccati.

Cas **I**mpio enim peun
toris. **Cas** te commouetur in
nocens caucius se diligētius q̄ tra
dare. **Et** **Rico**
et homo. **Nicolaus**

Vnusquisqz rationabiliter loquēs
L si pro quia vtiqz fruct⁹ ē iusto.

HUGO quia deus dat ei pro
meritis suis vt hic p̄
ficiat in fide spe a caritate. vtiqz ē
deus iudicans eos. **Hoc** est pecca
tores. **In** **Rico** quia dat sen
tentiam p̄ eis

non solum in futuro sed etiam fre
quenter in **Rico** vult em;

presenti **Cassio**. intelligi qz
nec boni in hoc seculo a beneficio sūt
seq̄strati licet mūdais onerib⁹ pre
mātur. nec mali oīno hic a pena
sūt liberi q̄uis florere videantur

Aug. Interrogēt se qui aliqd amat. a ad illud puenire non possunt videant si nō cruciantur desiderio. Et cum puenierit ad illud quod licite desiderāt. atq̄ bant si non cruciantur timore. videant hic penas suas ante q̄ reiat illa resurrexio cum in carne resurgentes non immutabuntur. Om̄s enim resurgem⁹ sed non om̄nes immutabimur. habebunt quippe corrupcōnez carnis in qua doleāt non in qua moriātur. habēt mali a in hoc seculo aliā penaz. Ecce diues ille adhuc induitur purpura a bisso. a adhuc epulatur q̄tibie splendide nondum p̄ceduxit spias ram⁹. nōduz dixit. crucior i hac flamma sed iam est mētis ecitas iam oculus mentis extindus est. Imiqui enim qui habent oculum mentis extindum non discernunt quid intersit inter refrigeriū castitatis a flammam libidinis. in se curitatem spei a timorem facinoris p̄pter hoc inquit apostolus. deus tradidit illos in concupiscentiam cordis in immundiciam vt faciāt que non conueniūt. Non eī puā pena ē habere tenebras mētis ex teriores vbi est flet⁹ a stridor dentū

Callio Ecce reus sol qui tenebras nostras caliginemq̄ discutens quid in veritate sentire delectamus ostendit. Jaz nemo sit dubius nemo remurmuret. In isto enim mundo deuz occulte res humanas examinare cognoscimus qd̄ in illo seculo facere manifestius comprobatur.

Iero Et nos si in p̄ceptis dei aures non obduramus si sanctorum monita cum innocentia exequamur. si nostroru sp̄m̄s facinorum non affligamur. si manus ab omni sanguine immunes cum innocentibus abuiamus dignis sanctoru p̄m̄is honoābit nos ih̄s crist⁹ d̄ns n̄ cui ē honor v̄ gl̄a i secula seculorum Amen

Psalmus. lviij

Ripe me de inimicis Titulus in fine ne corumpas dauid in tituli inscriptione quando misit saula custodiuit domum eius vt interficeret.

Hugo iste titulus est de euāgelio viz de titulo que pilatus apposuit cruci dominice. de q̄ sub titulo duoru p̄cedētū psalmoz ē d̄m̄

Micol Et p̄tim sumpt⁹ de v̄ egū. xij. vbi legit qd̄ saul voluit partē lacra d̄ psallētē corā eo s̄ de diauit d̄ idū a iuit ad domū suā a tūc saul misit satellites suos nocte illa ad domū d̄ vt custodirēt eū a interficerēt mane. Qd̄ cum annūciasset micol ipsi dauid deposuit eum p̄ fenestram a sic abijt a saluatus est. de hac em̄ saluacione fecit d̄ istum psalmū ab

Glo Quī tū expo nēt allegoice de signato huius historie. dauid xpm̄ sigt. dom⁹ ei⁹ sepulchru xpi salul regnū iudeoruz q̄ miserūt custodire sepulchrum sed non vidēt

uenire quod dicitur scilicet interfi-
cerent eum. **I**az vtiq; interfectus
erat christus quando miserunt cu-
stodire sepulcrū h̄ q̄rebāt inflicē
eum non corporalit̄ sed spūaliter
a fama a nomē eius extinguerē
ne crederet̄ in euz. **V**nde titulus p̄
dīdus sic exponitur psalm̄ iste tē-
dens in finem id est in christum
ad quem venire desideramus quī
psalmus ait. **N**e tu pylate vel iu-
dee corrupas dauid in tituli inscri-
ptione dicendo xpm̄ non esse regē
cui⁹ regni firmitate; titul⁹ christi
cruci affixus manifestat.

HUGO Quod tamen facē vo-
luerit p̄fici iudei quā-
do misit saul ⁊ cōsiliū iude oruz ⁊ cu-
stoduit ⁊ custodire fecit domum
eius ⁊ sepulcrum christi vt interfi-
cerent euz id ē vt extinguerent no-
men ⁊ famam eius sicut supradī-
dum est. **I**ntencio psalmiste est
vt nemo contradicat christo quī
tanq; in passione positus orat libe-
rari ab inimicis iudeis dicens

Ripe me de inimicis meis
Iudeis inuidētib⁹ in ocul-
te. **P**ater qui es deus meus. In
quantum ego sum homo. ⁊ ab in-
surgētib⁹. Iudeis p̄ maledicta ⁊
blasphemias. In me. id ē contra
me. **R**ipe me de opantibus
iniquitatem. videlicet a iude-
is collaphisātib⁹ ⁊ a flagellantibus
⁊ a flagellantibus me. ⁊ a vi-
ris sanguinum. id est a crucifixo-
rib⁹ meis. **salua me**

Augusti.

Erant iudei viri sanguinum quī iu-

stū i quo nullaz culpā inuenērūt
morti damnauerūt. **C**lamātes cru-
cifige crucifige eum. Erāt emz viri
sanguinū quib⁹ ai obijcerēt crimē
sanguinis xpi responderūt p̄man-
tes posteris suis. Sanguis ei⁹ sup
nos ⁊ super filios nostros

Cassio. Merito enim viri sā-
guinum dīcti sunt
quoniam supra se in iuste mortis
onera susceperunt. **P**eat ergo ab
eis pro humana infirmitate librā-
ri q̄ tam totū volūtate sustinebat

Aug. Factum est hoc in carne
christi. fit ⁊ in nobis. **N**e-
q; enim cessant inimici nostri dya-
bol⁹ ⁊ angeli eius ⁊ mundus iniur-
gere q̄tidie contra nos ⁊ illudē vel
le infirmitati ⁊ fragilitati nostre ac
nos de p̄cōtib⁹ suggestiōnibus
tēptationib⁹ q̄buscūq; alijs laq̄is
irretire cū in terra adhuc viuim⁹.

Sz vox nostra vigilet ad deū ⁊ da-
met in membris christi dicens

HUGO Ripe me de inimicis
meis deus me⁹. id
est a dyabolo ⁊ mundo retinente.

Quoniam sicut dicitur **Jacobi. v.**
Qui voluerit esse amicus huius mū-
di inimicus dei constituitur vnde
augustinus. **O** seculum neq; q̄ tu
os teare sic soles amicos vt ipso⁹
facias dei inimicos. **R**ipe me a di-
abolo instigante. a luxuria lubri-
cante a gula inebriante. ⁊ a quo-
cunq; vicio me temptante. ⁊ ab in-
surgētib⁹. Illis inimicis. In me. id
est contra me. **libera me**. **M**un-
dus insurgit contra iustos species
reum visibilib⁹ representando ⁊

quos eos psequendo a diabolo continue
male suggerendo. luxuria oblectaco
nibus alluciendo. gula necessitatem
precedendo. auaricia casus fortuitos
ante oculos ponendo. ira iniuriarum
illata ad memoriam reducendo. et sic
de alijs vicijs diuersimode insurgen
tibus contra nos in cogitationibus
nostris. Et quia facile trahitur homo
ad hec vicia per exemplum. Ideo po
stea tene petit. **L**eripe me de opan
tibus iniquitatem. **N**e ab eis in
ficiar et inducar ad peccatum. **E**t de vi
ris sanguinum salua me. **V**iri san
guinum sunt detractores qui deuo
rant plebem domini opprobrijs et
verbis dolosis. Deinde prosequen
do expositione secundum sensum allegori
cum de christo inceptum. Sequitur vox christi
sibi orantis se eripi de persecutione
iudeorum atque prosequens dicentis. **N**e
cessesse est ut me eripias. **Q**uia te
ce ceperunt. **I**n sidiose. **A**nima mea
et vita mea carnaliter vel me ipsum

Rico A parte principali que est
anima designans totum
Hugo Nec solum inuidiose h
egeunt si impetiose vni
subditur. **L**irruerunt. **C**um impetu
L in me for

Castiodorus
videlicet diaboli et ministri eius.
Ipsi enim in corde. **I**nde ascenderunt
ut saluator morti traderetur. **I**psi
populum pessimis instigationibus
incitauerunt ut liberatores huma
ni generis perfida voluntate denerent
Augustinus **L** fortes. **E**t
sticia sua presumptentes irruerunt in

me ut me traderent morti tanquam pec
catorem et iniquum. et tamen peccatum
in me non inuenerunt. vni subdit

Castiodorus **L** Ego in
iquitas
mea. **L**id est malivolentia mea. **N**e
quod peccatum meum. **I**n opere

Hugo **F**uit causa quod iudei sic
irruerunt in me quia
L domine sine iniquitate. **Q**uia ledi
tur proximus id est pure et inno
center. **L** curri. **V**iam huius mundi
L a dixi. **L**id est ad rectum sine opa
mea per **Cast.** hoc ei erat dirigi
dixi **Cast.** vni venerat ut re
dierit sicut psalmo. **xviii** dicit. **E**x
ultauit ut gygas ad currendam
viam a summo celo egressio eius
et occursum ei usque ad summum eius

Jeronim **C**urrit enim a
lorem in vterum. de vtero vit in
prepe. de prepe in cruce de cruce in se
pulcrum. de sepulcro ad inferos
de inferis victor remeavit ad celos

Hugo **E**t quia sine iniquita
te a peccatis curri
viam presentis vite. **I** dicitur **O** de
us pater. **r**urge in occursum me
um. **v**t suscipias me resurgente
et ascendente

Jeronimus.
Quem occursum usque ad visitatio
nem gentium extendi postulat di
cens. **L** a vide. **L**id est fac videri a gen
tibus cursum meum ut eedat me
equale. **Hugo** **L** Et tu domi
tibi **Hugo** **n**e. **p**otes
hoc facere quia tu es. **d**eus virtutum
Lid est angelorum. **E**t quis putas

Hugo **L** Et tu domi
tibi **Hugo** **n**e. **p**otes
hoc facere quia tu es. **d**eus virtutum
Lid est angelorum. **E**t quis putas

solum esse deus israel. **I**dem est deus
vni⁹ gentis. **I**ntende. nunc ad
visitandas omnes gentes. Intus in
cordibus eorum per gratiam. a exte-
rius per predicationem apostolorum.

Cassio. **V**t tibi credencium
copia crescat ex gen-
tibus quae sterilitatem fidei in populo
iudaico conspexisti. Et respice quod o-
mnes gentes: dicat. quoniam de
vniuersis nationibus erant do-
mino iuuante in christum credituri sic
in. ij. psal. dicitur. Et dabo tibi ge-
tes in hereditatem tuam: et possessi-
one tuam erunt filii terrae. Valde ter-
remendum est quod subdit. Non mi-
sereris omnibus qui operantur iniquitate.

Augusti⁹ h^o duobus modis
intelligi potest si-
ue quod omnino nulla peccata relinquit deus
impunita. Iniquitas omnis siue parua
magna re sit: puniat necesse est aut
ab ipso hoc penitente aut ab ipso
deo vindicante. Nam et quem peccat
peccasse: punit seipsum. Ergo fratres pu-
niam nostram peccata si querimus mi-
sericordiam dei. Sed iam videamus alium
modum quo haec sententia possit intelli-
gi. Est autem quedam iniquitas quam quae ope-
rat non potest fieri ut eius deus mise-
reat. Querit forte quoniam sit illa.
Ipsa est defensio peccatorum. Sed quomodo
ea defendunt si deus voluisset non id
fecisset. Fatum meum erat ut hoc facerem
peccatum tuum defendis ut deum ac-
cusas. porro talem iniquitatem o-
perantem non misereatur deus.

Nicolaus. **V**bi miserearis
omnibus
qui ex certa malicia et obstinata

operantur iniquitatem de qua di-
cit. **I**oh. in canonica sua. Est pecca-
tum ad mortem non pro eo dicitur
quis.

Hugo. **D**emum conuersi-
onem gentium
quam supra petebat christus hic
affirmat dicens. **O**nuententur
gentes ad fidem. hoc ad vespe-
ram. id est in sexta etate scilicet
in vespere mundi. quo christus na-
tus est et passus unde apostolus
ad cor. v. Scripta sunt ad corre-
ptionem nostram in quos seculorum
fines deueniunt. a famem. **U**bi
dei patientur ut canes. qui semp-
er sunt famelici. et circuibunt ciuita-
tem. id est ecclesiam vel mundum
vbi euangelizando atque laudando

Cassi. **I**ta iste versus
um. **C**assi. **P**rophetia de con-
uersione iudeorum signum significans in
fine mundi ex eis in unum eros do-
mino esse credituros et tunc fame
patientur ut canes quia sicut nunc
crudelissima obstinatione de uari-
sunt. Ita et tunc fidei audacissima de-
fidentia patientur. **Q**ui merito canibus
comparantur quoniam ante
christum illam immanissimam te-
hiam fidei calorem succensam religio-
sis latratibus insequentur. et circui-
bunt ciuitatem id est ecclesiam fi-
dem sanctis predicationibus de-
fident.

Hugo. **C**o. liphi co-
do. **H**ugo. **U**erbi ad fidem
loquentur. manifeste predican-
do in ore suo loquentes audacter
non adulando sed peccata redar-
guendo unde subditur. a gladius
in labijs eorum. id est sermo dei

vnius a effi **Cassiodor**
cap
qui dicitur gladius bis acutus ex
vtrorq; testamēto feriens a ad sa
nitatem felices animas sua vulne
ratione pducens de quo dicit apo
stolus. Et gladius spiritus quod
st verbum dei. **Abdiditq;** Quomā
quis audiuit. Quasi dicat nullus
vel quasi omnino rarissim⁹ audi
uit predicationes eorum. **Et tu**
domine deridebis eos. **Idē dignos**
derisione ostendes qui predica
nes rectas audiē noluerunt. deri
sui enim ceunt quando manes et
fatui ab cōm regnū meromissione
pellentur vñ **proverb** a. Ego quo
q; in ierituro vestro ridebo. Hoc erit
quando impijs dicitur. **Itē male**
dici in ignem eternum. et **L ad nī**
chilum deduces omnes gentes. **Et**
in gentilitate a p̄sida pmanētes
Ponit enim hic pro parte totum.
Dicendo enim omnes gentes: ta n
tum illos significat a qui obstia
cione crudeli in sua nequicia per
seue. **Hugo** Et quia irruerūt
tant **Hugo** in me fortes: viz
iudei vt supra dictum est. licet pos
sint eos p̄dere tñ paciēt fuisse eo eo
rum persecuciones q̄. **F**ortitudi
nem meam. a potentiam meam. **L**
ad te. **Q** deus pater. **L** custodiam.
a fm disposicōnem tuam differaz
vñ dicitur. **Et merito** quia. tu es
L deus susceptor meus. **L** per resur
rectionem et **L** deus meus. **L** sup̄ e
Et hic est methaplasm⁹ q̄a mu
tat personam. **L** misericordia eius.
scilicet patris. **L** preueniet me. **L** q̄

plenitudine donatum a gratiatū
vnyit me pre p̄ticipibus meis

Cassiodorus **O** vere pie
tas stupē
da creatoris vel saluatoris domini
nostri ihesu christi de se nos docet
que in nobis intelligere a custodi
re debet. **Hugo** Vnusquisq; ei
amus **Hugo** fidelis exēplo
christi dicere debet deo. **L** fortitudi
nem meam. **L** que consistit in ope
ribus virtuo **Iero.** **L** ad te at
tis **Iero.** **L** ad te at

Istodiam
L quia semper in ipsis tibi refero
laudes nec meis viribus quicquid
boni aperi **Hugo** sed totū ti
bi **Hugo** quia tu
es susceptor meus. **L** qui per fidem
me suscepisti in seruum a adopta
sti in filium a hoc non meis me
tis exigentibus sed ex pura miseri
cordia tua facis. **V**nde subditur **L**
deus meus misericordia eius pre
ueniet me. **L** infundendo in gratia;
a dando voluntatem bonū faciendi
Cas. Ipse ei donat vt bona re
limus ipse perficit vt ad
eius premia peruenire possim⁹.

Hugo **V**nde quidam ait
sus. **Q**uicquid habes
meriti p̄uentri; gratia donat. **N**il
deus in nobis pre sua dona coro
nat. **S**equitur vox christi de iudeis
persecutoribus suis. **H**ec ostē
dit michi. **L** quid agendum esset **L**
super inimicos meos. **L** iudeos vide
licet q̄ orandum esset pro eis q̄
a christus fecit dicens. **L** ne occi
das eos. **L** domine **O** deus pater cor
peraliter nec spiritualiter **L** nequ

obliuiscantur populi. videlicet cri-
stiani. Mei. id est mee passionis.
quia iudei qui adhuc disp[er]siu[n]t
in diuersis mundi partibus sunt qui
signum a memoriale passionis cri-
sti. Petrus cantor. Nota ad litteram
argumentum quod iudei non sunt
interficiendi. Translatio enim ro-
mana habet ne quando obliuiscan-
tur legis.

Cassiodorus

Obliuiscatur legem que eius precep-
ta non complet quis animo uerba
ipsius tenere uideatur. Precatur
ergo ne gens iudeorum peat fuditur
sed magis errasse se gloriosa satis-
factione cognoscat. de quibus adhuc
sub. **HUGO** Ipse illos per-
dit. omnia regna mun-
di in uirtute tua. Hoc impletum
est a tito et uespasiano quibus prestitit
deus ut hoc facere potuissent. La de-
pone eos. De potentia que de terra facta
in que posuisti eos. Vel deponere eos
a malicia ut fortiores surgant cum
eos cadere feceris sicut paulus de
quo cantat ecclesia. perstratus est seuis
simus pleuitor et est credus fidelis
simus predicator. hec oparis. O
protektor meus domine.

Cassio Iudei ergo scilicet lege
suo more ubique uiuere
tes disp[er]si sunt sicut ad conuersi
omnis studia prouocarentur: seu si
aut quidam uolunt ut inter conten-
tiones hereticorum ab inimicis suis
ueteris legis patrum testimonium
habetet ecclesia dum illud idubitan-
ter creditur quod aduersario sus-
fragante firmatur. **Nicolaus**

Quid oris eorum. videlicet iu-
deorum super fuit per sermonem labi-
orum ipsorum. Iesum coram pyla-
to negando et morte ipsius ne quis
postularet. **HUGO** Hoc ipsum delictum
a hunc sermonem
deponere et irritum ostende.

Augustinus resuscitando Iesum
que perire uoluerit
La comprehendantur in supbia sua.

Cassi Captos enim constat
in supbia sua quando vi-
derunt postea resurgentem quem
prius facientem macula respue-
runt.

Iero Vel comprehendantur in
supbia sua et huiles fiat

HUGO Et postquam confu-
si fuerit de peccatis suis
vixit de execratione. Iesum execra-
bantur et maledicebant dicentes. De-
monium habes. Et mendacio. Iesum
corpus eius suatum mentis sunt
tunc. Annuntiabuntur. id est re-
darguentur iudei ab apostolis. id est
in consummatione. id est ut consu-
mantur hoc est ut perfecti fiant. de
qua annunciatione et conuersione
iudeorum habetur actus. ubi pe-
trus dixit iudeis. Viri israelite au-
dite uerba hec. Iesum nazarenum
virum approbatum a deo in uobis uir-
tutibus et signis que fecit per illius
deus in medio nostri sicut vos sa-
tis. hunc diffinito consilio et pre-
sentia dei traditum per manus ini-
quorum affligentes interemisistis.
Et infra sequitur. Dis auditis com-
puncti sunt corde et dixerunt ad pe-
trum et ad reliquos apostolos.
Quid faciemus uiri fratres

Aug⁹ In peccato ergo suo cō
prehensi sunt quia chri
stus occiderunt de ipsa magnitu
dine peccati plus humiliati sunt a
mai ore humilitate erigi meruēt
propter quod annuntiabuntur i
consummatione id est magis per
ficiuntur. Sed quomodo fit cōsum
matio ista consequenter deditur
cum subdit. **Cassio** Duob⁹
in ira.] **Cassio** modis
dicitur ira dei siue quando videtur
ad salutem ut est illud. Flagellat
enim filium quem recipit. siue quā
mittit in ignem eternum eos quē ad
sinistram erunt. Hic autem dicit.
In ira hoc est in vindicta ad salu
tem que non est ira cōsuppōnis quā
erit in futuro iudicio sed cōsum
mationis. ad correctionem que ē
in presenti. a hoc ira magna mise
ricordia est. **Gre** Magna mi
sericordia ē
in presenti misericordiaz nō esse quā
Cassio consummationē vero
illam dicit quā unus
quisque patitur quando memōr pe
ccatorum suorum iustitia se castiga
tione discit. **Hugo** Et si iu
ciat. **Hugo** dei p hanc
ira consummationis conuersi. non
erunt. tales quales ante fuerunt viz
peccatores a supbi. **Vnde puerb.**
xij. Verte impiosa nō erūt. **T**
Ipsi iudai effecti christianam. sciēt
quia deus scilicet xps que occide
runt. dominabitur iacob. id ē quod
ipse rex rex iudeorū ē. a finiu terre
I. gētiū de q̄tū tā iudeorū quā gen
tū cōuersione. **Cassiodor⁹**

ab huc subditur. **O**neret nate
ad vespem. hoc est i principio sex
te etatis quā dñs saluator mundi
salutaris adueit. La fame paciētur
ut canes a circuibūt citatē. de quā
numero erat paul⁹ quez circuisse
hanc eccē citatē salutaris epl e ip
sius testatur quā p̄mueras gētes
velut sacra diuina cōuenerūt

Hugo Ipsi dispentur.]
p mundum. ad mā
ducandū. et ut alios p suā p̄dica
tionez icorpen eos ad scē eccē si
de pducēt. si vero non fuerint sa
tura

Cassio Saturatur do
ti.] **Cassio** doctores quā p̄di
cationes suas viderint p̄los de hie
rāt assumē. a murmurabūt. tan
quā ieiunū cū vba sua fructificāe nō
cognouerūt in mētibus p̄fidū. **Hos**
ē vbi dñi distributorēs murmu
rare posse dicit si nō fuerint p̄lotū
saturati cre

Augusti⁹ de
dulitate **Augusti⁹** quā
murmuratione supi⁹ dixit quomā
quīs audir

Hugo Post quā de
iudeorū cō
uersione locut⁹ ē p̄mittit ecclā se
laudaturā deuz dicēs. **Go** aut
cātalo. et laudādo predicabo. for
tudinem tuam. qua iustificas im
piū. **Hec** ē ei magna fortitudo. **Vñ**
di

Gre quā mai⁹ miraculū est
cic **Gre** fuscitāe aiaz i p̄petuū
videtur quā corp⁹ itēū mortuū
Et **Aug⁹** Ait mai⁹ ē ipiū iu
stificare quā celuz a frā creare. a ex
ultabo. et exultando laudabo. ma
ne. hoc est in

Augustin⁹
die iudicij **Augustin⁹**

Trasactis septuaginta annis cum non huius
 ius seculi transierit quoniam iam in istis diebus
 voluit angelorum eius non expauescim?

HUGO quoniam huius eterna sancta o-
 ruz corporibus oriet tunc
 cum gaudio laudabolumiam tuam. In
 in istorum remunerationibus reuolues?

CAZVO huius exultationis subiungit di-
 ces. **Oratio** fides es susceptori meo?
 et meorum fidelium ad te uolentium et
 refugium meum in die. In hoc est in tpe. In tibu-

lacionibus **Cassiodorus** quod gratia refugium
 mee. **Cassiodorus** quod tibuacionis te-

porum donat. **Oratio** enim caro suspecta est
 quicquid audiat. **Oratio** bndi patris
 mei precipite regnum huius tunc et nunc est fugi-

uz efficit quoniam ad ista uocem desiderant
 sima puer. **HUGO** L. diuitor ma-

ueit. **HUGO** L. diuitor ma-

ueit. **HUGO** L. diuitor ma-

ueit. **HUGO** L. diuitor ma-

ueit. **HUGO** L. diuitor ma-

ueit. **HUGO** L. diuitor ma-

ueit. **HUGO** L. diuitor ma-

ueit. **HUGO** L. diuitor ma-

ueit. **HUGO** L. diuitor ma-

ueit. **HUGO** L. diuitor ma-

ueit. **HUGO** L. diuitor ma-

ueit. **HUGO** L. diuitor ma-

cera pietatis uel non solum et ipsa
 indulgeat sed celeste regnum peni-
 tentibus etiam post culpas pmit-
 tit. atque ex omnibus medullis cor-
 dis dicamus singuli. dicam? o es
 deus meus misericordia mea

Augustinus Dulce
 nome sibi
 quo nemini desperandum est. om-
 nes consolans omnes ad conuer-
 sionem enim ui-

tans **Cassiodorus**

Mirabilis et amplectenda senten-
 tia nam cum multa dixisset ad postre-

mum uerbo omnia complexus est
 deus inquit me? misericordia mea

quia quicquid sum de tua miseri-

cordia est. didicimus domine cri-

ste quod multa carne pertuleris. Et

quod pro persecutoribus tuis oraueris.

Oratio uerum iudicem piuum sub quo nul-

li confitentium est desperandum. **Oratio**

paax benignitas et potestas. Nam quod

pro inimicis oras. quies tuorum

possit formidare quod periret dona fa-

cere que precipis. dona implere quod

expe **Collecta** Quatin? tuo
 die **Collecta** adiuutorio
 muniti et misericordia adiuui mea
 mur in ecclesia sancta laudes tuas
 immaculatis sensibus exultare et
 post huius uite exilium ad tue be-
 atitudinis gloriam peruenire qui
 es benedicti? i secula seculorum. Amen

Psalmus lxx

Deus reppuli
 sti nos. Titulus huius
 Psalmi talis est. In fine

pro his qui commutabuntur in titu-
li inscriptione dauid in doctrinam
cum succendit mesopotamiam sy-
rie a syriaz sobala conuertit ioab
a percussit edom in valle salinaz
duodecim **Hugo** Titulus
milia iste tagit
duas historias vnam que est .ij.
regum .xx. et palip .xix. de amo filio
naas rege amonitarum qui de ho-
nesta uita nuncios dauid pre scinden-
do vestes eorum a pedibus usq; ad
nates a radendo barbas eorum . a
videns qd iniuriam fecisset dauid
regi timuit sibi . a conduxit exerci-
tu de mesopotamia a syria ac alijs
locis . contra quem misit dauid io-
ab principem milicie cu exercitu a de-
uicit eos . Tangit a aliam histo-
riam que est .ij . regum . viij . ubi
dicitur qd dauid percussit ad ad ser
regem sobal que est pars syrie a
facta est syria tributaria dauid a
cu reuertere capta syria percussit
de eodem . xii . milia in valle salina-
rum sed quia in nulla historia le-
gitur qd dauid conuertit ioab nec
in prediis vastacionibus incen-
dia aliqua **Glola** superficie
fecerit historie
relicta sicut in plerisq; alijs titulis
fit . ad spirituales dirigimur intel-
ligentia que ex interpretacionibus
nominum su **Cassi** . In primo
mitur In finem pro his q commuta-
buntur Commutantur autem in fi-
nem qui ueteris hois errore depu-
to: domino saluatori pura metis
intencione famulantur . de quibus

dicat . Fuiſtis aliquando tēbre: nūc
autem lux in domo . Quē admodū
vero possint commutari exponit
cum subdit in tituli inscriptione .
Tituli inscripō appositi cruci do-
minice ihesum cristum significat .
Sic ergo mutantur ut deserentes
dyabolum . a xpm suum regem ee
cognoscant atq; uiuat non sibi s
dauid a christo a hoc in doctrinaz
videlicet christianaz qa non suffi-
cit cuiq; illum regem suum dicere
nisi a eius quis studeat preceptis
obedire Sequitur cu succendit me-
sopotamiam syrie Die debem⁹ ad-
ducere bella ista figuratiter posita
propter uictorias domini saluato-
ris quas in toto mundo de paga-
nis agit a pfidis ut reuera destru-
di ab errore ueteri mereantur per
gratiam noui hominis immutari
Nicolaus Ad litteraz ei
dauid fecit hē
psalmum lamentans destructio-
nem terre israhel anteq; ueniret ab
regnum a deprecans deuote domi-
num pro eius reformatione . Mo-
raliter autem per dauid qui prio
fuit pastor ouium significatur bo-
nus prelatus qui peccata populi
sui deplorat a pro eius reformatio-
ne orat deum dicens

Deus reputasti nos Ja te prop-
ter peccata nostra Let de-
struxisti nos . Id est uicia a nobis
licatus es . nos flagellando a ca-
stigando Let misisti nos . Iq;
dignaris nos B castigare ne pu-
nias in **Jeronim**⁹ Repellit
futuro nos ac

destruit cum peccamus: miseretur
ac edificat cum ad eum per peni-
tentiam re-
uertimur

Hugo *ad*
si terrā. lib est corda nostra terre
na timore cōcussisti per minas fu-
turi iudicij

Glosa. La cōtur
cui

per penitentiam cōscientia eorum
accusante sicut ergo incepisti p-
fice hoc est

Hugo *gře tue*
sana] **Hugo** *medicā*
[cōtriciones ei] *vulnera pecca-*
torum de quibus conscientia cōte-
ritur [quia commota est]

Jeronimus *amaliensis ad*
penitentiam
vt fructum exhibeat sanctitatis.

Quid autē dominus peccatorib?
conuersis exhibeat consequenter
subiungit

Rico *O* stēdisti
dicens **Rico** *si sacra scri-*
ptura [populo tuo duca] *videlicet*
penam peccatis debitam

Hugo *Et q̄ oportet oēs q̄*
in christo pie volūt
vivere per multas tribulationes
intrare regnum dī aduū. xiiij.

Cassio *Non enim iubet ocio*
vacare suos famulos
sed vt duris laboribus exercitati
ad palmam misericordie ei? mere-
antur adduci. Sic enim a paul? di-
cit. Remo coronatur nisi qui legi-
time certauerit **Abdidit** q̄ [potasti
nos vīno compundionis]

Hugo *amaritudinibus*
In hoc q̄ dicitur vīno
notatur dulcedo: a in hoc q̄ dicit
cōpūctōis notat amaritudo. Et iū

gūe q̄ domin? fil nō dat hic vnū
sine altero. Vñ in alio psalmo dē
Secm multitudinē dolorū meorū i
corde meo cōsolatōnes tue letifica-
uerāt aīam meā. Et hoc vt ait bea-
tus gregor? mirabili dispēsacōe
fit dum exteri? affligit itē r? ē sicut

O edisti metuentib? te significa-
tionez] *significasti eis p̄ has tē-*
porales tribulatōnes [vt fugiant
a facie

Gre. *ix. moralium*
arcus] **Gre.** *Ruid hoc loco*
p̄ arcū nisi dies extremi iudicij de-
figtur

In arcu ei q̄nto longi? cor-
da trahit tāto distriatior ex eo ex-
it sagitta Sic nimirū extremi iudi-
cij dies q̄nto longi? differēt vt vni-

at: tanto cū venerit de illo distriat
or sēntia pcedit. Idcirco fidelib?
dat signū vt fugiat a facie arc? id

ē a sēntia vlti iudicij **Ac** si dicat.
Hoc tēp? mie est. illud tēp? iudi-
cij erit: per ista ergo hū? tēp? fla-

gella figuras: quō passurus es
tūc qm̄ non parcās iudicās q̄ sic di-
stride mō pcutis qm̄ parcās: si d-
circo nūc diuers? dātib? v̄ morbis

vel picul? pcutimur vt hic correcti
patiores tūc inueniri valeamus

Hugo *Hec oīa facis domīe*
deus] **U** tērentur
dilecti tui] *a sūtute dyaboli i p̄nti*
a ab oī pena a miseria in futuro

saluum me fac] *vt inueniar in dē-*
tera **Aug?** *h? ē: si i tpe isto*
tua] **Aug?** *fbulatōnes aliq̄s*
patiar trāsacta nocte oīm fbula-
cōnum ad dexteram tuā mē oues

inue **Cassio** *In q̄ pte statu-*
mar **Cassio** *ri sūt q̄ p̄p̄ua*

felicitate gaudebunt. Sequitur et ex
audi me. **Nicola** de precationem
vitam etna
pro me a populo. **Aug** Intelli
lomeo gat. ca
ritas vestra omnem fidelem habe
tem in corde verbum dei cum timo
re. timentem iudicium futurum. vi
uentem probabiliter de illo blas
phemetur nomen sanctum domi
ni ei multa deprecari secundum seculum
ut pote in languoribus sanitate. in
tribulationibus pacis. a non exaudiri.
ad vitam autem eternam semper exau
diri. Quis enim sanitatem non pe
tat cum egrotat. et tamen forte
adhuc egrotare illi utile est. Pot
est fieri ut si hic non exaudiaris ad vo
luntatem. ut exaudiaris ad utilita
tem. At vero cum illud petis ut det
tibi vitam eternam. ut det tibi ad
dexteram filii sui stare cum venerit
iudicare terram. securus esto acci
pies. si non modo accipis. Non enim iam
venit tempus ut accipias. exaudi
ris et nescis. In radice res est non
dum in fructu. **Hugo** Contra p
atu. bat quod de
sacrum faciet et exaudiet cum sub
dit. **1°** Ipse locutus est in sancto
suo. Hoc est in filio suo qui est san
ctus sanctorum ut legitur **daniel**
ix. Locutus est enim illud **iohan**
vi. Si quid pecceritis patres in no
mine meo. **Ric** Et quod assistet
fiet vobis. **Ric** populo christiana
no sicut **Matth.** ultimo dicit. Ecce
ego vobiscum usque ad consum
mationem seculi et ex hoc letabor.
mente consolatus. vix est pastoris

ecce la diuina sichima. **Sichima**
humerus interpretatur per que
onas impositum episcopis signifi
catur quod bene diuiditur quoniam offi
cium predicandi et confessiones audien
di personis ydoneis committit quod sic
iuxta consilium **ietro. xviii.** Exo. **One**
partito in alios leuius portat. et
oualle tabernaculorum. et huilita
tem a statu ecclesie. **metibz.** et
mensurabo quod sit quoniam secundum indig
gentiam in diuerso locorum de his
coadiutoribus prouidet. de quibus
dit. **rus** est galaad. **Galaad** me
prestat a ceru? testimonij et significat
hoiem litteratum in quo coarctata
sunt testimonia veteris et noui te
stamenti. et me? est manasse. quod
interpretatur obliuio et significat
religiosum qui oblitus domus pa
tris sui. vacat contemplationis studio
La effraim fortitudo capitis mei.
Per effraim que fugifer interpre
tatur significat exercitatum in vi
ta contemplatiua et adiuua qui
est fortitudo scilicet christi quoniam
am inferiora eius membra suste
tat verbo doctrine et exemplo bone
vite. et omnes isti sunt necessarii
ad adiuuandum presulem in offi
cibus predicandi et confessiones au
diendi. **Vda** rex meus. hoc est sub
me. et significat rector et ecclesie sub
pontifice qui ipsum iuuat in eccle
sie regimine et sic potest dicere. **Mo**
ab olla spei mee. **Per** moab qui
interpretatur ex parte: pastores significa
tur quibus dicit **Job. viii.** vobis ex pa
tre dyabolo estis. et de ipso potest
episcopus sperare quod per bonos

adiutores suos conuertet ad bonu
 a sic obedient sibi sic omnia deseruit
 ad opus domini sui. **I**n ydumea
 extendam calciamentu meu. **P**er
 ydumea que sanguinea interpretat
 raptores a homicide signat q aliqui
 p bonu epm a ei coadiutores ad
 bonu reducuntur. a sic ad eos cal
 ciamentum ei9 extenditur cu p la
 bore predicatiu ad dnm reducunt
 pp qd concludit in alienigene sb
 diti sunt. a gentes per fidem obe
 dient ec. **I**ero. Vel est vox cri
 desie. **I**ero. si dicentis. In
 ydumea. In mundum. **E**x tda
 calciamentum meu. **I**d est exem
 pla humanita. **G**re. quia duz
 nis mee. **G**re. per car
 nem gentibus innotuit qsi calcia
 ta ad nos diuinitas venit.
Vnde per predicationem
 euagelij a exemplorum
 humanitatis mee. In alienigene.
 a gentes subditi sunt. **I**erendo
 Deinde ostenditur q pre
 dicta bona deo sunt attri
 buenda cum. **H**ugo. **V**is
 dicitur. **H**ugo. **D**e
 ducet me. **I**d est nomen meum. **I**n
 ciuitate munita. **I**d est ad popu
 lum pais vallatul. qd ducet me
 vsq i ydumea. **E**t ab gentem in
 fidem a pecca. **R**ic. vt conu
 tricem. **R**ic. tantu a
 regne in eis. **E**t respodet. **O**mn
 tu deus. **I**qsi dicat nullas ali9 hoc
 facere potest nisi tu dominus pas
 qui repulisti nos. **P**ropter pec
 cata nostra. **P**eccata naq sbbito
 rum debent episcopi a eorum a diu

tores reputat sua p compassionem
 La non egredieris de m virtutib9
 nris. **H**oc sub interrogatiōe legē
 duz est qua. **I**ero. qz patism
 si dicat. **I**ero. firmi sum9
 Et idcirco. **A** nobis auxiliuz de
 tribulatio. **H**ugo. **I**d est vt ip
 ne. **H**ugo. **S**a tribula
 cio qua hic patimur nobis sit au
 xilium sempiternum i futuro. qd
 fit quando ipsa tribulatio pacien
 ter tolerat. **G**re. **A**d iuxta vir
 unde. **G**re. **T**utum tribu
 lacio est. **E**t iterum. **T**uc meli9 libe
 rat cu paciētia dat. **N**ec quo salu
 te ab hōie. **Q**z vana sal9 hōie. **I** fine
 te sic dicit aplis. **I**o. xv. **S**ine me
 nihil potestis face. **V**anuz ē ergo
 expectare salutem ab homine qz
 iuxta alium psalmum. **H**omo va
 mitati simit factus est qm ipē est
 quasi fantasma quia mō apparet
 magnum quod a cito post non in
 uenit. **V**nde iacobi. iij. dicit. **Q**ue
 est vita nostra. **E**t statim respon
 det. **V**apor est ad modici parens
Ieronimus. **A**udiant hec
 qui spes suas
 in potentis hominum vel in terre
 narum diuiciarum splendoribus
 ponūt qz vana. **C**ol. **E**t qz neq
 ē sal9 hōis. **C**ol. **q** plantat
 est aliquid neq qui rigat. **I**d cir
 co. **I**n deo faciemus virtutem. **A**
 peccatorum conuersione quia ip
 se dat incrementum. **L**a ipse ad ni
 hili ducet tribulātes nos. **A** sp
 rit9 malignos quorum labores
 annihilātur quādo peccatōes ad
 bonuz graeti reuocantur. **A**b alio

autem verfu sup bido de locut⁹ est
in sancto suo vsq; in fine. Omnes v
ficuli istius psalmi continent i secu
ba pte ps. **Cvij.** vbi aliam q; hic
inuenis expositionez **Rico.**
In expositione historiali istius
psalmi Potest a iste psalmus
moraliter exponi de quolibet vere
penitente qui considerans regnum
anime sue per peccatum preteritu
destrudum plangit. a pro restitu
tione ipsius ad statum virtutis a
gre deprecatur Ad hoc at a diuina
p qua tuor. q; q tuor nomina in hoc
psalmo expse significat Primuz
est pura confessio q; p iudam desig
nat q; iudas confessio interpretatur
Secm est a reciduo preseruatō q;
p manasse; intelligitur eo q; inter
ptatur obliuio Tal emz sic se ha
bet ad preterita peccata q; oblit⁹
sit ipsa iterum ppetrare. Tertium
est boni operis multiplicatio que
designatur per effraim qui interp
tatur crescens aut fertilitas. Quar
tum est proprie conscientie testifi
cacio sed; illd apostoli. ij. ad cho.
a Gloria nostra hec est testimoni
um conscientie nostre a figuratur
per galaad qui interpretatur acer
uus testimonii. Talis autem peni
tens subicit sibi concupiscentiaz
carnis per moab designatam. qa
moab interpretatur ex parte Et hec
concupiscentia carnis trahitur ex
carnali generatione. Itz subicit
sibi concupiscentiam oculorum q;
figuratur per pdumea que terre
na interpretatur. Item subicit si

bi superbia; vite que per philiste
am designatur eo q; ore contēdes
interpretatur. Superbi enim ve
bis despicabilibus nituntur con
tra alios contendere. Vnde transla
tio gallicana habet alienigene sb
diti sunt. hebraica habz philiste
vel palestina sociata est. Et quia
omnia bona que talis penitēs ha
bet emanant a deo Ideo sibi est to
taviatoria attribuenda

Jeronimus In ipso ē vir
tus nostra. In ipso omnis gloria. a ipse ad ni
hil rediget tam vicia que nos tri
bulant. q; mimicos qui nos impu
gnant. a ab spe eternitatis conan
tur reuocare. Propt qd ipsū iugi
gratiaruz actione laudemus a glo
rificem⁹ qui ē benedictus in secula
seculorum Amen

Psalmus. lx.

Araudi deus
deprecationem in ten.

Nicola⁹ Ad litteraz. da
uid fecit istum
psalmum pro sua euasione de ma
nu saula exercitus ei⁹ q; cingebat
dd a viros eius in moduz corone
ne possent euade vt habet a regū
rr **Glosa** Allegorice vo ps
in iste ē vox ecclesie
laborantis i tra q; i vovm⁹ hois. vñ
titls ei⁹ talis est In fine i hymnis
psalm⁹ **Calli.** Fins ei legis
68 **Calli.** xps ē ad iusti
ciam oī cretēti **Hugo** **Psalm⁹**

enim iste e dirigens nos i fine v i cti
nū habit' m hymnis hoc ē m lau
sib' . attē **Aug** v christo q
buit dāns **Aug** v it ex seie
saud vt esset homo mē hoies Let
equales angelis faceret hoies

Glosa Intencō psalmiste ē
exhortari omnes ad
christi laudem **Ecce** igitur aut po
pulus fidelis laborans in hac vita
clamat ad dominum dicens

Exaudi deus deprecationem
meam intende oracōm mee

Hudere autē oculis . v' audī
tur aure . o p' autēz intendit v' vide
tur oculo **Dee** autē duo necessaria
sunt ei qui vult a dño exaudiri viz
vt nō tm ore v'ce s' etiā ope . Non
ei cessat oracō q non cessat bñfacē
Et ideo postq dixit Exaudi ec sub
iurit . intende qñ dicat audi v'cem
a aspice ad opa . **Dee** autēz oratio
nō est vni' hoīs sed totū ecclēsie .

Castio Vñ cōgregacō ista
iustorū dēssa mal
seli in vniūsis gētib' . o gemiscēs
clamat ad dominum dicens

Iero **Q**uatuor mūdi p'tibus ex
quibus collecta est ecclēsia ad te
clama

Rico i tpe āgustie vñ
ui' subdit **Duz** anxi
are tur cor meū . Imē pressuras v'ci
cia huius

Aug Vita nra in
seculi **Aug** hac pegna
cōe nō p't esse sine tēptacōe qā p
fca' noster p tēptacōem nrām fit
nec q's q' pōe coronari n' q' vicerit .
nec p't vicere nisi certauerit . nec p't

certare nisi inimicū et tēptacōne a
habuerit **Et** licet anxi' tū nō vni
cor' **Iero** **L**im petra hoc est in te
q' **Iero** ipso qui es petra sta
bilis **Vnde** ap'ls ait . Petra autē
erat xps In te ergo per fidem .

Hug **L**exaltasti me . videlicet
super imicos meos dā
do mih' victoriā de eis a in super

Castiodor .
isti me

id est duces in illam futuram re q
em quā teatis tuis polliceris **Can**
sas subdit quare ipsa ecclē dēduci
tur ad p'mum dicens **L**q' fact' es

sp's mea **Aug** **N**ō ei p'dit
ta presenti **Aug** nos de' p'pē
q's filiū suū misit tēptari . crucifigi
mori a resurgē . **Vñ** em duās
vitas . vñā i q' sum' **Alterā** quā spe
ramus **In** qua sumus nota ē no
bis : quam speramus ignota ē nob
Tolera in qua es . a h'atebis quaz
nonduz habes . **Quomō** toleras .
vt non vincaris a tēptatore . la
boribus suis tēptacōmb' passio
nibus . morte sua demonstravit tē
bi vitam in qua es . resurrectio ne
sua : vitam in qua eris . **Nos** enim
nō noueram' n' nasci hoiez a mori
resurgē hoiez a viuē i etnūm noue
ram' **Suscepit** qd noueās a demō
stravit quod nō noueras **I**do er
go factus es spes nostra in tribu
lationib' a tēptationibus **Et** qd
spera' **Iero** . **Certe** quō tu resur
rexisti imortalis a nos credim' re
surgere **I**psē etiā fact' est in **L** tue
rie fortitudis . v' defēso meā **L** a fa
cie . v' a p'ncīa **L** vniūci . v' dyaboli

vel nequiciarum eius ut nos ab eis
inimicis munit et defendat.

Aug. Sed si ab inimicis in fidem
vult esse tutus re cordare
christum a iura turrim. quid quod
pateris cogita quia prior passus
est et cogita quo fine passus est.
ut moreretur et resurgeret. Talez a tu
in finem spera qualis in illo pces
sic a iurasti turrim non consentie
de inimico. de illo turri iaculare te
la quibus feriatur quibus vincatur.
Rue sunt illa tela. verba dei si
des tua opera tua age in hac turri ad
non cessent manus. opera tua bo
na gladij sunt interficientes imi
ci. In hac igitur turri munitus

Nicola. Inhabita in tate
naculo tuo in secula
Iud est in celo empireo.

Jeronim. In illo vtiq; vbi
fine fine manfu
ri deum iugiter contemplabimur

Aug. Vel est vox ecclesie q
vsq; in finem seculi in
tabernaculo domini in hac vita se
dicat militare ut semper natos col
ligat ad

Glosa. a ne temptaco
regnum inimici me im
pugnet [protegar] contra estus
viciozum [in velamento alarum tu
arum] id est in munimine miseri
cordie a potentie tue que alijs com
pantur quia nec onerant a omne
auertunt

Hugo. Et vere pte
lesionem garate

Quia tu deus exaudisti ora
tionem meam] ut non solum in p
senti ista vita me protegas atq;
custodias sed vta futura bona lar

gialis unde se quiescisti] id est
dabis hereditatez patrie celestis
timoribus nomen tuum] domine
timore filiali. Unde eccle. xl. Tior
dmi padisus benedictiois Postea
ont quid in illa hereditate celesti
habetur dicens] Res super dies

regis ad **Cassio.** Iternitate m
hies] **Cassio.** significat do
mum saluatoris. q; vere rex noster
dicit qm ab ipso regimur a eius vtu
te salua

Aug. O deus pat dei
mur **Aug.** Si xpo regi nro

non soluz istos dies in isto tempo
re cuz sine sed dies super dies istos
sine fine. Tu ergo ad hies dies]
eternos sup tempoales [egis] no
stru christi ut non solum diebus istis
traseuntibus regnet xps in eccia sua
sed regnet cu illo sci in diebus illis
q; no habent fine. Et ad hies filiter
sup. Lanos eius vsq; in die gnacois
a gnario

Rico. Repetico est
nis] **Rico.** eius dez sine
ad maiore declaracoze eternitatis a
alestis bti

Aug. Ait ei vsq; in
tubis **Aug.** die gnacois
h? vite que est mortal a gnacois
q; regnabim? resurgedo a p mane
bim? met?

Hugo. Improprie at
nu cu deo **Hugo.** bi eternitas
habet dies vl anos S; loqtur moe
huano sic ibi a am tui n deficient

Doct. at diez vl anoz eternitate bre
uif expoit. **P**ermanz] a pma
nebit sed; vsu nrm loqndi ppls. f.
fidelis [i eternu] a sine fine i ospe
ctu dei] videns deum facie ad faci
em sicut dicit. ysaye. xxxij. Regē
in decoe suo videbunt a nulla creati

in decoe suo videbunt a nulla creati

in decoe suo videbunt a nulla creati

in decoe suo videbunt a nulla creati

in decoe suo videbunt a nulla creati

in decoe suo videbunt a nulla creati

in decoe suo videbunt a nulla creati

in decoe suo videbunt a nulla creati

in decoe suo videbunt a nulla creati

tudine misericordiam et veritatem eius
quis requireret. quasi dicat nullus
quia ibi non erit misericordia nec miser
et ideo nullus requireret ibi misericordiam
nec veritatem requireret de gaudiis
promissis

Cassio. Cum in eternis
suis possideant regna
celorum promissa sicut ipse domi-
nus apostolis suis dicit. Nunc quidem
tristitia habetis. tunc autem videbo vos.
gaudebit cor vestrum et gaudium vestrum
nemo tollit a vobis. In illa die non ro-
gabitis quicquam. Sic fit ut nemo
sacerdotum misericordiam et veritatem requirat cum
illius contemplationis inestimabili munere perfru-
antur.

Augusti

Et quomodo nobis deus exhibuit mi-
sericordiam suam. dimittendo peccata
nostra. et veritatem suam. exhibendo
promissa sua. sic nos faciamus
misericordiam circa infirmos. circa egen-
tes. circa inimicos nostros. et veri-
tatem non peccando non abiciendo
peccatum super peccatum. Sicque pote-
rimus ad regna promissa pervenire.

Iero. In quorum plenitudine
gaudiorum ecclesia spes
ponens sub
Hugo cum il-
licet iecit. **Ic.** **Hugo** litera edi-
tati celesti introduat. **Ic.** **Hugo** psalmum
dicam nomini tuo. id est laudabo no-
men tuum in seculum seculi. hoc est in
eternum. Unde in alio psalmo dicit
Beati qui habitant in domo tua do-
mine in secula seculorum laudabunt te.
Sic inquit faciam illud in futuro. ut
in presenti reddam vota mea. in
baptismi et religionis que promissi
deus custodire. de die in diem.

Cassio. Reddamus ergo vo-
ta nostra in isto tra-
sitorio die ut in illa permanentate lau-
des domini eodem prestante decan-
tare mereamur. Orat in hoc psal-
mum. ecce et populus fidelis a finibus terre
quia factus est dominus spes eius.
Postea que se auditum hincubi
ca exultatione gratulatur quoniam in con-
specu domini iugiter apparebit.

Iero. Psallet semper domino
laudes. cum corruptio
huius mundi induerit incorruptionem
et mortale hoc induta immortalita-
te refullerit. Quodque nobis presta-
re dignatur ut conformes facti glo-
rie sue. erepti a corruptione mor-
tis secunde psallere mereamur in
spiritualium oblatione votorum
nomini eius qui est benedictus in
secula seculorum Amen.

Psalmus lxi

Omne deo

Nobis Titulus In fine
psalmus 58
Nicola Ab littera david
cum de terra moab redijt in iude-
am magis volens esse in terra di-
vini cultus cum suo periculo corpo-
rali quam in terra idolatrie de dita cum
viroorum suorum periculo spirituali.

Collecto. Iuxta vero spiri-
tualem intellectionem
psalmus iste exponitur de viro iu-
sto qui contemptis temporalibus
ad celestia aspirat quod bene inquit **h**